ચોથા ધોરણ માટે

“મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળ” ની

પ્રશ્નોત્તરમાળા

કિંમત ૦-૪-૬

પોસ્ટેજ જુદું.

જાન્યુઆરી

૧૯૨૪

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
“મુખગણિત” શિક્ષક [illegible] ગોપીપુરા-સુરત.

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી

મુંબઈ ઇલાકાની (ચોથા ધોરણની) ભૂગોળની

પ્રશ્નોત્તરમાળા

રચનાર–છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.
રચનારનુ ઠેકાણુ–શાહપોર–સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા–છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનુ ઠેકાણુ–શાહપોર–સુરત.

આવૃત્તિ ત્રીજી પ્રત ૧૦૦૦

છાપનાર–રઘુભાઈ લલ્લુભાઈ દેસાઈ.
છાપવાનુ ઠેકાણુ–'અનાવિલ' પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ
બરાનપુરી ભાગોળ–સુરત.

જાન્યુઆરિ સને ૧૯૨૪

કિંમત રૂ ૦–૪–૬ પોસ્ટેજ જુદું

મુંબઇ ઇલાકાની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા માટે

અભિપ્રાય

રા. રા. છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર–સુરત.

સલામ દીગર–"આપની બનાવેલી "ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા" મે પહેલેથી છેવટ સુધી વાંચી. અહીંની સ્કૂલમાં ધોરણ ચોથામાં ભૂગોળની પરીક્ષા હંમેશાં લખાણથી થાય છે, માટે અહીંના શિક્ષકોને ભૂગોળના પુસ્તક ઉપરથી પ્રશ્નોત્તર લખાવવા પડતા તે મહેનત આપના પુસ્તકથી ઘણી ઓછી થઈ છે. પ્રશ્નો પણ આપે નવા ધોરણમાં મંજુર થયા પ્રમાણે ભૂગોળમાંથી ચૂંટી ઉત્તમ પ્રકારે ગોઠવ્યા છે, જેથી વિદ્યાર્થીઓને એકવાર વાંચી જવાથી સહજ યાદ રહી જાય છે, તે મારા જાતિ અનુભવથી જાણવામાં આવ્યુ છે. આવા પ્રશ્નોત્તરમાં બાળકને પણ રસ પડે છે, અને શિક્ષકની મહેનત વૃથા જતી નથી. આવુ ઉત્તમ પુસ્તક બહાર પાડવા માટે આપને ધન્યવાદ આપુ છુ, અને આપના પ્રયાસને સારૂં ઉત્તેજન મળે એમ ઇચ્છુ છુ." એજ. લી०

તા ૯ ૧૨-૧૯૧૯   ભગવાનજી દેવજી પંડ્યા.

માંગરોળ (કાઠિઆવાડ)   તાલુકા સ્કૂલ માસ્તર.

મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળામાં શું શું છે ?

ઈલાકો સ્વરૂપ, ઈલાકાનુ નામ પાડવાનુ કારણ સીમા, વિસ્તાર, કુદરતી ભાગો તથા તે પડવાના કારણ, રાજકીય ભાગો, કુદરતી રચના, પર્વતો, ઘાટ, હવાખાવાના ઠેકાણા, નદીઓ, નદીઓના મૂળ, મુખ, તથા તે પર આવેલા ગામો, પવિત્ર નદીઓ, નદીઓના સગમ, જુદી જુદી દિશામા વહેનારી નદીઓના નામ, ધોધ, રણ, અખાત બદરો, આબોહવા, વરસાદ, તાપ, ટાઢ ક્યા ક્યા વધારે ઓછા પડે છે તે તથા તેના કારણ, ભૂતળ રચના ને હવા તેની લોકોપર તથા પાકપર થતી અસર, ઉત્તર વિભાગ ને મધ્ય વિભાગનો મુકાબલો, ઉત્તર વિભાગ ને દક્ષિણ વિભાગનો મુકાબલો થાણા તથા કોલાબા જિલ્લાનો મુકાબલો, જગલો તથા તેમા થતી પેદાશ, જનાવરો, વસ્તી તથા જાતો, ધર્મો, ભાષા, મુખ્ય ધધા તથા હુન્નરો ખનીજ પેદાશ તથા તે નીકળવાના સ્થળ, ખેતીની પેદાશ તથા તે થવાના સ્થળ કપાસ, તમાકુ, મકાઈ, ઘઉ, ડાગર, તેલીબીઆ વગેરે ક્યા ક્યા થાય છે તે, નહેરો, હુન્નર માટે વખણાએલા સ્થળો, રેલવે તથા તેના પરના મુખ્ય સ્ટેશનો, પાકી સડકના રસ્તા, નિકાસ, આયાત, બેટો, દ્વીપકલ્પ, ભૂશિર, સરોવર, જાત્રાના ઠેકાણા, ઉના પાણીના કુડ, દીવાદાડી, લશ્કરની છાવણી, ઐતિહાસિક સ્થળો, ખાસ જોવા

લાયક જગાઓ ના વેપારના મથકો, રજપુતરાજ્ય, મુસલમાની રાજ્ય પોર્ટુગીઝના રાજ્ય, ભીલ અને કોળી રાજ્યો કયા કયા છે ૮ ઇલાકાના ગવર્નમેન્ટ, દેશી રાજ્યોનો રાજવહીવટ, પોલિટિકલ એજન્ટના નામ ઉત્તરવિભાગ, દરેકપ્રાંત, સિંધ વિભાગ, મુંબઈમધ્ય મધ્ય વિભાગ તથા દક્ષિણ વિભાગની સંપૂર્ણ ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા પરીક્ષામાં આવેલા પ્રશ્નો સાડાચાર આના

મહેરબાન કાઠિયાવાડના એજન્ટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે
નં. B A P ૬૫ તા. ૧૪-૧૨-૧૯૧૯ થી

મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળની
પ્રશ્નોત્તરમાળા. સાડાચાર આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કરી છે

ચોથી ચોપડીનો "ડિકટેશન શિક્ષક" ચાર આના

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળની

ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા

સ ૧] ઈલાકો એટલે શું ?

જ ૧] ઘણા પ્રાંતો મળીને થએલો ગવર્નરના તાબાના મુલક

સ ૨] મુંબઈ ઈલાકો કયાં આવ્યો ? અને એનો આકાર કવો છે ?

જ ૨] હિંદુસ્તાનના પશ્ચિમ કિનારાપર અરબી સમુદ્રને કાંઠે લાંબો, સાંકડો પટી જેવો છે

સ ૩] મુંબઈ ઈલાકો નામ શા પરથી પડયું ?

જ ૩] રાજધાનીનું શહેર મુંબઈ છે, તે પરથી મુંબઈ ઈલાકો નામ પડયું

સ ૪] મુંબઈ ઈલાકાની સીમા લખો

જ ૪] ઉત્તરે-બલુચિસ્તાન ને પંજાબ, પૂર્વે-રજપુતસ્તાન ને મધ્ય-હિંદ એજન્સિના દેશી રાજ્યો, મધ્યપ્રાંતો અને નિઝામનું રાજ્ય, દક્ષિણે-મદ્રાસ ઈલાકો ને મહેસુર, પશ્ચિમે-અરબી સમુદ્ર ને હાલા પર્વત

સ ૫] મુંબઈ ઈલાકાનો વિસ્તાર કેટલો છે ?

જ ૫] ક્ષેત્રફળ ૧૯૧૮૩૨ ચોરસ માઈલ છે લંબાઈ એક હજાર માઈલ અને સરાસરી પહોળાઈ ૧૯૦ માઈલ છે

સ ૬] ખાલસા મુલકનુ, દેશીરાજ્યોનુ અને ગાયકવાડના રાજ્યનુ ક્ષેત્રફળ કહો

જ ૬] અંગ્રેજ સરકારના મુલકનુ ૧૨૨૯૮૪ ચોરસ માઇલ, દેશી રાજ્યોનુ ૫૦૭'૧ ચોરસ માઇલ અને ગાયકવાડી રાજ્યનુ ૯૦૮૭ ચોરસ માઇલ

સ ૭] કુદરતી વિભાગો શા ઉપરથી પાડી શકાય ?

જ ૭] (૧) ભાષા પરથી (૨) લોકોના રિવાજ પરથી (૩) દેશની રચના પરથી

સ ૮] મુબઇ ઇલાકાના કુદરતી ભાગ કેટલા છે અને તે કયા કયા ?

જ ૮] પાચ (૧) ગુજરાત (૨) દક્ષિણ (૩) સિંધ (૪) મહારાષ્ટ્ર (૫) કાનડા

સ ૯] ઇલાકાના રાજકીય વિભાગ, તેના અધિકારી, અને રાજધાની લખો

જ [૯] ભાગનુ નામ	અધિકારી	રાજધાની
(૧) ઉત્તર વિભાગ	કમિશનર	અમદાવાદ
(૨) મધ્ય વિભાગ	કમિશનર	પુના
(૩) દક્ષિણ વિભાગ	કમિશનર	બેલગામ
(૪) સિંધ વિભાગ	કમિશનર	કરાચી
(૫) મુબઇ બેટ	કમિશનર	મુબઇ

સ ૧૦] મુબઇ ઇલાકાના ઉપરી અધિકારી કોણ છે અને તેમનુ નામ શુ છે ? આખા વર્ષમા તેઓ કયા કયા મુકામ રાખે છે ?

જ ૧૦] ગવર્નર સાહેબ,　　સર લેસ્લી વીલસન

શિયાળામા મુબઈ ઉનાળામા મહાબળેશ્વર ચોમાસામા પુના

સ ૧૧] ઇલાકાની કુદરતી રચના વિભાગવાર કહો

જ ૧૧] **ઉત્તર વિભાગ**—ચગાનો સપાટ પ્રદેશ છે, અને એના પૂર્વ ભાગમા ડુગરો છે **મધ્ય વિભાગ**--ઉચ્ચ પ્રદેશ છે, અને એમા પુષ્કળ કાળી જમીન તથા ઘણા ડુગરો છે **દક્ષિણ વિભાગ**--કૃષ્ણા નદીની દક્ષિણે નીચો પ્રદેશ છે, અને પશ્ચિમ તરફના કોલાબા ને રત્નાગિરિ જિલ્લા દરીઆ કાહાપર અરબી સમુદ્ર ને સહ્યાદ્રિની વચ્ચે આવેલા છે **સિંધ વિભાગ**- રણનો પ્રદેશ છે, અને તેમા રેતીના ડુગરા છે એનો પશ્ચિમ ભાગ ઉચો છે

સ ૧૨] ઇલાકાના પર્વતો પ્રાતવાર ગણાવો

જ. ૧૨] **સિંધ**--પબ ને હાલા **કચ્છ**--ઉત્તરધાર, મધ્યધાર ને ચાડવા. **ગુજરાત**-પૂર્વમા રાજપીપળા, પાવાગઢ અને આરાસુર, ઇશાનમા આબુ ને શિરોહીના ડુગર, કાઠિઆવાડના મધ્ય ભાગમા ચોટીલા, શેત્રુજો, ગીર, ગીરનાર ને બર્ડા **મહારાષ્ટ્ર** [દકખણમા] સહ્યાદ્રિ, સાતપુડા, ચાદવડ સાતમાળા અથવા અજિન્ટા. **કોકણમાં**–સહ્યાદ્રિ **કાનડા**–(દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર અને ઉત્તર કાનડામા) સહ્યાદ્રિ.

સ ૧૩] મધ્ય વિભાગમા જવા માટે સહ્યાદ્રિમા કયા કયા ઘાટ છે?

જ. ૧૩] (૧) **બોરઘાટ** એ પુના તરફ જવાનો. (૨) **થળઘાટ** એ નાશક તરફ જવાનો.

સ. ૧૪] કોકણના જિલ્લા ગણાવો.

જ. ૧૪] ઉત્તર વિભાગમાંનો **થાણા** તથા દક્ષિણ વિભાગમાના **કોલાબા** ને **રત્નાગિરિ**

સ. ૧૫] ઇલાકાના વિભાગવાર હવા ખાવાના થળ ગણાવો

જ. ૧૫] **ઉત્તર વિભાગ**—આબુ, ડુમસ, હજીરા ને તીથલ, કાઠિઆવાડમા બાલાચડી, ગોપનાથ ને વેરાવળ **મધ્ય વિભાગ**—દેવલાલી, લોણાવાલા (લાનોલી), મહાબળેશ્વર, પંચગની ને ખંડાળા **દક્ષિણ વિભાગ**—કોલાબા જિલ્લામા માથેરાન

સ. ૧૬] પ્રાંતવાર ઇલાકાની નદીઓ લખો

જ. ૧] **ગુજરાતમાં**—નર્મદા, તાપી, મહી, સાબરમતી, બનારસ, સરસ્વતી, ઢાઢર, વિશ્વામિત્રી, વાત્રક, અને કાઠિઆવાડમા ભાદર ને શેત્રુંજી **કચ્છમાં**-નાગમતી, રૂકમાવતી ને ખારી **સિંધમાં**-સિંધુ **મધ્યવિભાગમાં**-મહારાષ્ટ્રમા તાપી, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, સીના, નીરા, મુળામુઠા, ગીરણા, પાજરા, વારણા, **કોકણમાં**-અંબા ને સાવિત્રી **દક્ષિણ વિભાગમાં**-દક્ષિણ મહારાષ્ટ્રમા ભીમા, કૃષ્ણા દ્રોણ, ઘટપ્રભા, પંચગંગા, તુંગભદ્રા, વર્ધા ને વારણા, **કાનડામા**-શીરાવતી

સ. ૧૭] ઇલાની મુખ્ય મુખ્ય નદીઓ ગણાવો

જ. ૧૭] સિંધુ, નર્મદા, તાપી, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, સાબરમતી, મહી

સ. ૧૮] એ સિવાય બીજી નાની નદીઓ ગણાવો

જ. ૧૮] બનાસ, સરસ્વતી, ભાદર, મચ્છુ, શેત્રુંજી, ભીમા, નીરા, સીના, મુળામુઠા, પાજરા

સ ૧૯] ઉપરની બધી નદીઓ કયાથી નીકળે છે, કોને મળે છે અને તેનાપર મુખ્ય ગામો કયા છે તે લખો

જ ૧૯] નદીનુ નામ	મૂળ	મુખ	નદી ઉપરનાં ગામો
સિંધુ	હિમાલયપર્વત	અરબી સમુદ્ર	સક્કર, બક્કર, ગેહરી, હૈદ્રાબાદ, મિથાની કોટ્રી, ઠઠ્ઠા, લાલમદન, **કરાચી,**
નર્મદા	અમરકંટના ડુંગર	ખંભાતનો અખાત	ડગનાળી, **ચાંદોદ,** સિનોર, **શુકલતીર્થ, ભાડભુત. તવરા, ભરૂચ,**
તાપી	સાતપુડા	અરબી સમુદ્ર	**ભુસાવળ, માંડવી બાહુધાન, સુરત,** રાંદેર
ગોદાવરી	સહ્યાદ્રિ	બંગાળી ઉપસાગર	**નાશક,** ત્ર્યંબક
કૃષ્ણા	સહ્યાદ્રિ	બંગાળી ઉપસાગર	સાંગલી, મીરજ કુરૂંદવાડ, જમખંડી
સાબરમતી	અરવલ્લી	ખંભાતનો અખાત	સાદ્રા, પેઠાપુર, **અમદાવાદ,**
મહી	માળવાનો ડુંગર	ખંભાતનો અખાત	પાલી, લુણાવાડા, **ખંભાત**
બનાસ	શિરોહીના ,,	કચ્છનુ રણ	ડીસા, **રાધનપુર,**
સરસ્વતી	શિરોહીના ડુંગર	કચ્છનુ રણ	દાતા, **સિદ્ધપુર, પાટણ**

ભાદર	મહાવનના ડુંગર	અરબી સમુદ્ર	જસદણ, જેતપુર ધોરાજી,નવીબંદર
મચ્છુ	ચોટીલાના ડુંગર	કચ્છનું રણ	વાંકાનેર, મોરબી, માળીઆ
શેત્રુંજી	ગીર પર્વત	ખંભાતનો અખાત	ધારી, પાલિતાણા, તળાજા
ભીમા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	કૃષ્ણા	પંઢરપુર
તુંગભદ્રા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	કૃષ્ણા	હરીહર, શીમહટ્ટી
નીરા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	ભીમા	ભોર, ફલટણ
સીના	સહ્યાદ્રિ પર્વત	ભીમા	અહમદનગર
મુળામુઠા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	ભીમા	પુના
પાંજરા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	તાપી	ધુળીઆ

સ. ૨૦] જીલ્લાઓમાંની પવિત્ર નદી ગણાવો

જ. ૨૦] સરસ્વતી, નર્મદા, તાપી, ગોદાવરી

સ. ૨૧] સહ્યાદ્રિ (પશ્ચિમ ઘાટ)માંથી કઈ કઈ નદીઓ નીકળે છે ?

જ. ૨૧] ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, તુંગભદ્રા, નીરા, સીના, મુળામુઠા, પાંજરા, ગીરણા, વારણા, કૃષ્ણ, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા, પંચગંગા, શીગવતી

સ. ૨૨] કચ્છના રણને કઈ કઈ નદી મળે છે ?

જ. ૨૨] બનાસ, સરસ્વતી, મચ્છુ, આજી, ખારી

સ. ૨૩] અરબી સમુદ્રને, ખંભાતના અખાતને, બંગાળી ઉપસાગરને કઈ કઈ નદી મળે છે ?

જ ૨૩] અરબી સમુદ્રને—સિંધુ, ભાદર, તાપી, શિરાવતી.
ખંભાતના અખાતને—સાબરમતી, મહી, ઢાઢર, નર્મદા
શેત્રુંજી
બંગાળી ઉપસાગરને—ગોદાવરી, કૃષ્ણા

સ ૨૪] કૃષ્ણા, તાપી, ભીમા, અને તુંગભદ્રાને કઇ કઇ નદી મળે છે ?
જ ૨૪] કૃષ્ણાને—ભીમા, પંચગંગા, વારણા, તુંગભદ્રા
તાપીને—પૂર્ણા, પાંજરા, ગીરણા
ભીમાને—સીના, નીરા, મુળામુઠા.
તુંગભદ્રાને—ઘટપ્રભા, મલપ્રભા.

સ ૨૫] ઉત્તરમાંથી દક્ષિણમાં જનારી નદીના નામ લખો
જ ૨૫] સિંધુ, સાબરમતી, મહી, નાગમતી, રૂકમાવતી.
સ ૨૬] દક્ષિણમાંથી ઉત્તરમાં વહેનારી નદી ગણાવો
જ ૨૬] મચ્છુ, આજી, ખારી, પાંજરા, ગીરણા.
સ ૨૭] પૂર્વમાંથી પશ્ચિમમાં કઇ કઇ નદી વહે છે ?
જ ૨૭] નર્મદા, તાપી, ભાદર, શિરાવતી
સ ૨૮] પશ્ચિમમાંથી પૂર્વમાં કઇ કઇ નદી જાય છે ?
જ ૨૮] શેત્રુંજી, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, તુંગભદ્રા, રેણુ, સીના,
નીરા, મુળામુઠા, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા
સ ૨૯] ઇલાકામાં આવેલા ધોધ ગણાવો
જ ૨૯] (૧) નર્મદા નદીનો સુરપાણનો (૨) શિરાવતી નદીનો ગેર-
સપ્પાનો (૩) ગોકાક પાસે ઘટપ્રભા નદીનો
સ ૩૦] નદીના વહેણ પરથી શું સમજાય ? જ ઉંચાણ, નિચાણ
સ ૩૧] અ. ઇલાકામાં રણ કયા કયા છે ? બ રણ એટલે શું

જ ૩૧] **अ** (૧) કચ્છની ઉત્તરે તથા પૂર્વે (૨) સિંધમાં થરપારકરનું
ब ઝાડપાન કે પાણી ન મળે એવું રેતીનું મેદાન

પ્ર ૩૨] અખાત એટલે શું? મુંબઈ ઇલાકાના અખાત ગણાવો

જ ૩૨] સમુદ્રનો કાંટો લાંબો વધીને જમીનમાં ગએલો હોય તે
(૧) કચ્છનો અખાત (૨) ખંભાતનો અખાત

પ્ર ૩૩] ઇલાકામાં આવેલાં બંદર અનુક્રમે ગણાવો

જ ૩૩] **કરાંચી**, લખપત, જખૌ, **માંડવી**, મુંદ્રા, તુણા, નવાનગર, **દ્વારકા, પોરબંદર, નવીબંદર**, માગરોળ, વેરાવળ, **દીવ**, જાફરાબાદ, **ઘોઘા, ભાવનગર, ધોળેરા, ખંભાત**, ટંકારીઆ, **ભરૂચ, સુરત**, વલસાડ, દમણ, ડહાણું, માહીમ, વસઈ, **મુંબઈ**, અલીબાગ, **રત્નાગિરિ, માલવણ, વેંગુર્લા, ગોવા, કારવાડ, કુમટે, હોનાવર**, (મુંબઈ, કરાંચી, કારવાડ, માંડવી એ મોટાં બંદર છે)

પ્ર ૩૪] ઇલાકાના દરેક ભાગનાં હવાપાણી લખો

જ ૩૪] **સિંધ**-રણ હોવાથી અને કોઈ પહાડ ન હોવાથી વરસાદ ઘણોજ ઓછો એટલે ૨ થી ૧૦ ઇંચ પડે છે રેતાળ જમીનને લીધે અને વનસ્પતિ ઝાઝી ન હોવાથી તાપ વધારે પડે છે આખા ઇલાકામાં **જેકોબાબાદમાં** સૌથી વધારે તાપ પડે છે **ગુજરાત** સિંધ કરતાં વરસાદ વધારે ને તાપ ઓછો પડે છે ગુજરાતના ઉત્તરના ભાગમાં દરીઆ ન હોવાને લીધે તેમજ રણના જેવી જમીન હોવાથી તાપ વધારે ને વરસાદ ઓછો પડે છે, અને હવા સુકી છે **મધ્ય વિભાગ**-પૂર્વ તરફ વરસાદ ઓછો પડે છે એથી

હવા ભેજી છે વરસાદ વધુ પડે છે આખા ઇલાકામા **મહાબળેશ્વ-રમાં** સૌથી વધુ વરસાદ પડે છે પીપલનેરમા વરસાદ વધુ પડે છે

દક્ષિણ વિભાગ—કોલાબા ને રત્નાગિરિ દરીઆ કિનારે તથા સહ્યાદ્રિની પાસે આવેલા હોવાથી વરસાદ વધારે પડે છે, કાનડા દરીઆ કિનારે હોવાથી ત્યા પણ વરસાદ વધારે પડે છે

મુબઈ બેટ—વરસાદ વધારે ને દરીઆ પાસેથી ટાઢ તાપ ઓછા પડે છે

કચ્છ—ઉત્તર ભાગમા રણ આવવાથી વરસાદ બીલકુલ પડતો નથી ને તાપ વધારે પડે છે મધ્યભાગમા ડુગર હોવાને લીધે અને દક્ષિણ ભાગમા દરીઆ હોવાને લીધે થોડા થોડો વરસાદ પડે છે, અને એના મધ્ય તથા દક્ષિણ ભાગમા તાપ બહુ પડતો નથી

સ ૩૫] વધારે વરસાદ ક્યા ક્યા પડે ?

જ ૩૫] [૧] દરીઆ કિનારે [૨] જ્યા પુષ્કળ જગલો હોય ત્યા [૩] પર્વત આગળ

સ ૩૬] રણ હોય ને હવા સુકી હોય ત્યાના હવા પાણી કેવા હોય ?

જ ૩૬) ટાઢ તથા તાપ વધારે અને વરસાદ ઓછો

સ ૩૭] મુબઇ ઇલાકાની બનાવટ રચના અને હવાની લોકો પર શી અસર થએલી છે ?

જ ૩૭] [૧] ગુજરાતના દક્ષિણ ભાગમા તાપ અને ટાઢ માફકસર પડે છે, અને જમીન ફળદ્રુપ છે, તેથી લોકો મધ્યમ કદના, ચાલાક ને મોજીલા છે [૨] દરીઆ કાંઠાના લોકો સાહસિક ને મહેનતુ છે [૩] ઉત્તર ગુજરાત, અને સિધમા ટાઢ ને તાપ વધારે ને હવા સુકી છે, તેથી લોકો કદાવર ને મજબુત

છે [૪] પશ્ચિમ વાટમા વરસાદ વધારે પડે છે, ને જમીન ભેજવાળી તથા કાકરીવાળી છે, તેથી લોકો ટીંગણા, ઉદ્યોગી ને ઠગીઆ છે [૫] કાઠિઆવાડ પહાડી મુલક છે તેથી ત્યા લોક જબરા, ઉદ્યોગી ને કસગીઆ છે

સ ૩૮] મુબઇ ઇલાકાની બનાવટ રચના અને હવાની પાક પર શુ અસર થએલી છે ?

જ ૩૮] [૧] જ્યા ત્યા વરસાદ વધારે પડે છે, ને જમીન ભેજવાળી છે ત્યા ત્યા ડાગર થાય છે (૨) કાળી જમીનમા ઘઉં ને કપાસ થાય છે]૩] વરસાદ ઓછો પડે છે ત્યાની હવા સુકી ને ગરમ છે, તેથી ત્યા કેળા, કેરી, નારગી, દ્રાક્ષ, દાડમ, અજીર, શેતુર, તરબુચ વગેરે લીલો મેવો થાય છે

સ ૩૯] ઉત્તર વિભાગ ને મધ્ય વિભાગનો મુકાબલો કરો

જ ૩૯]

ઉત્તર વિભાગ.	મધ્ય વિભાગ.
[૧] ૧ ગણો	પોણા ત્રણ ગણો
[૨] સપાટ નીચો પ્રદેશ	ડુગરાળો ઉચ્ચ પ્રદેશ
[૩] પશ્ચિમે અરબી સમુદ્ર	પશ્ચિમે સહ્યાદ્રિ પર્વત
[૪] હવા ભેજવાળી	હવા કોરી
[૫] ફળદ્રુપ	ઓછો ફળદ્રુપ
[૬] ગુજરાતી ભાષા	મરાઠી ભાષા
[૭] પૂર્વ તરફ તાપ ઓછો ને વરસાદ વધારે	પૂર્વ તરફ તાપ વધારે ને વરસાદ ઓછો

સ ૪૦] ઉત્તર વિભાગ ને દક્ષિણ વિભાગનો મુકાબલો કરો

જ ૪૦] ઉત્તર વિભાગ.	દક્ષિણ વિભાગ.
[૧] ૧ ગણો	બમણો
[૨] સપાટ નીચો પ્રદેશ	ઉચ્ચ પ્રદેશ
[૩] ઘણી ખરી નદી પૂર્વમાંથી પશ્ચિમમા વહે છે	ઘણી ખરી નદી પશ્ચિમમાથી પૂર્વમા વહે છે
[૪] ગુજરાતી ભાષા	મરાઠી ને કાનડી ભાષા
[૫] પર્વ ભાગમા વરસાદ ઘણો	પશ્ચિમના જિલ્લામા વરસાદ ઘણો
[૬] હવા ભેજવાળી	પર્વ ભાગની હવા કોરી અને પશ્ચિમ ભાગની ભેજવાળી

સ ૪૧] થાણા જિલ્લો ને કોલાબા જિલ્લાનો મુકાબલો કરો

જ ૪૧] [૧] બને દરીઆ કિનારે આવેલા છે [૨] બનેમા વરસાદ બહુ પડે છે [૩] બને પહાડી છે [૪] બનેના કિનારા પર ઘણી ખાડીઓ છે [૫] બનેમા મુખ્ય પાક ડાગરનો છે [૬] બનેમા કિનારાથી સહ્યાદ્રિ તરફ જઈએ તેમ વરસાદ વધારે પડે છે.

સ ૪૨] ઇલાકામા જગલો કયા કયા છે ને ત્યા કયા કયા ઝાડો થાય છે?

જ ૪૨] **સિંધના જંગલમાં** બાવળ, **ગીરનાર પચમહાલ તથા પૂર્વ તરફના જંગલમાં** મહુડા, સીસમ, ગયણુ, સાગ ને વાસ, **સહ્યાદ્રિના જંગલમાં** સાગ, સીસમ, ખેર, ને વાસ, **કાનડાના જગલમાં** સુખડના ઝાડ થાય છે

સ ૪૩] ઇલાકામા કયા કયા જનાવરો થાય છે?

જ ૪૩] સિંધમા ઊંટ ને ગધેડા, ગીરનારના જગલમા સિંહ, [આખા હિંદુસ્તાનમા સિંહ અહીંજ થાય છે] ડુંગરો પર ને જગલોમા

વાઘ, દીપડા, ચિત્તા, રીંછ, સાબર, ડુક્કર ને હરણ કાઠિયાવાડ ને કચ્છના ઘોડા, ગીરની ભેંસો ને કડીના બળદ વખણાય છે

સ ૧૪] મુંબઈ ઇલાકામા કુલ વસ્તી કેટલી ? દેશી રાજ્યોમા કેટલી ? ગાયકવાડી રાજ્યમા કેટલી અને અંગ્રેજી મુલકમા કેટલી તે તે લખો અને કઈ કઈ જાતની કેટ કેટલી છે તે પણ લખો

જ ૧૪] કુલ વસ્તી પોણા ત્રણ કરોડ માણસની છે દેશી રાજ્યોમા ૭૦ લાખ, ગાયકવાડી રાજ્યમા ૨૦ લાખ અને અંગ્રેજી રાજ્યમા એક કરોડ નેવું લાખ માણસની વસ્તી છે વસ્તીનો મોટો ભાગ **હિંદુ**; $\frac{1}{6}$ ભાગ **મુસલમાન**, ૭૦ હજાર **પારસી**; બે લાખ **ખ્રિસ્તી**; ૨૦ હજાર **યુરોપીઅન** ને બાકીના પરચુરણ જાતના છે જંગલના ભાગમા ભીલ, ચોધરા, નાયકડા વગેરે અનાર્ય જાતો વસે છે

સ ૧૫] ઇલાકામા કયા ધર્મો ચાલે છે અને તેના મુખ્ય પંથ કયા કયા છે ?

જ ૧૫] [૧] **હિંદુ**–એમા શિવ, વિષ્ણુ, સ્વામીનારાયણ અને રામાનંદી, [૨] **મુસલમાની**; [૩] **જૈન** એમા શ્વેતાંબર ને દિગંબર, [૪] **જરતોસ્તી**; (૫) **ખ્રિસ્તી**.

સ] કયા કયા ભાગમા કઈ કઈ ભાષા બોલાય છે ?

જ ૧૬] સિંધમા–**સિંધી** ને **બલુચી**; કચ્છમા--**કચ્છી**; ગુજરાતમા **ગુજરાતી**, મહારાષ્ટ્ર ને દક્ષિણ મહારાષ્ટ્રમા--**મરાઠી**; કાનડામા--**કાનડી**. **અંગ્રેજી** ભાષા આખા ઇલાકામા બોલાય છે. મુસલમાનો **ઉર્દુ** ભાષા બોલે છે

સ ૪૭] ઇલાકાના મુખ્ય ધંધા તથા હુનર લખો

જ ૪૭] મુખ્ય ધંધો **ખેતીનો, કારીગરી કે મજુરી. વેપાર ને નોકરી; ખલાસીનો.**

હુનર-સુતરાઉ ને રેશમી કાપડ, મીઠું, કસબ, સોનેરી ગીત કીનખાબ, લાકડા, ધાતુ, હાથીદાંત સુખડ ને સોના રૂપાનુ કોતરકામ, તાબા પિત્તળના વાસણ, કાચ કામ

સ ૪૮] ઇલાકામા કયા કયા ખનીજો કયા કયાથી નીકળે છે તે લખો

જ ૪૮] **પત્થર**—કાઠિઆવાડ, ઇડર ને અમનગર **આરસ**-કાઠિઆવાડ ને આગસુર **લોઢુ**-પાવાગઢના તથા બર્ડાના ડુંગર અને ધારવાડ **અકીક**-રાજપીપળાના ડુંગર **સોનુ, રૂપું, તાંબુ**-ધારવાડ **ફટકડી**-સિંધની પશ્ચિમનો પહાડ, કચ્છ **તાંબુ, સીસુ, ગંધક**-સિંધની પશ્ચિમનો પહાડ **મેંગેનીઝ** પાવાગઢ ડુંગર **મીઠુ**-ખારાઘોડા, ધરાસણા, કોલાબા તથા દરીઆ કિનારે **સુરોખાર**-પાલણપુર એજન્સિ, કચ્છ (મોતી કચ્છના અખાતમા નવાનગર પાસે)

સ ૪૯] ઇલાકાના કયા કયા ભાગમા કઈ કઈ ખેતીની પેદાશ થાય છે ?

જ ૪૯] **સિંધમાં**—ઘઉ, બાજરી, જુવાર, ડાગર, રૂ, **ભરૂચ જિલ્લો**-કપાસ, **ખેડા જિલ્લો**-તમાકુ, બાજરી, **પંચ મહાલ જિલ્લો**-મકાઈ, **ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર ને નાશક** જિલ્લામા રૂ, **ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર, નાશક,** અને **પુના,** જિલ્લા તથા **માલમાં**-ઘઉ, **કોકણ પ્રાંત, સુરત જિલ્લો** અને **સિંધ પ્રાંત**-ડાગર, **દરીઆ કિનારે**-નાળિએર ને સોપારી

સ ૫૦] કપાસ, તમાકુ, મકાઈ, ઘઉં, ડાંગર, અને તેલીબીઆ ક્યા ક્યા થાય છે?

જ ૫૦] **કપાસ**–સિંધપ્રાંત, ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર ને નાશક જિલ્લામા **તમાકુ**–ખેડા જિલ્લામા **મકાઈ**–પંચમહાલ જિલ્લામા **ઘઉં**–સિંધપ્રાંત, ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર, નાશક ને પુના જિલ્લામા તથા ભાલમા **ડાંગર**-સિંધ, સુરત જિલ્લો તથા કોકણમા **તેલીબીઆં**-સિંધ, સાબરમતીની ઉત્તરના ભાગમા, મધ્ય અને દક્ષિણ વિભાગમા

સ ૫૧] કપાસ અને ઘઉં કઈ જમીનમા થાય?

જ ૫૧] કાળી જમીનમા

સ ૫૨] ડેલ્ટા એટલે શુ? તેમા કયો પાક સારો થાય છે?

જ ૫૨] નદીના મુખ આગળનો ત્રિકોણાકાર પ્રદેશ ડાંગરનો

સ ૫૩] ડાંગરનો પાક ક્યા થાય?

જ ૫૩] (૧) નદીઓ કિનારે (૨) વરસાદ ઘણો પડતા હોય ત્યા (૩) ડેલ્ટામા

સ ૫૪] જિલ્લાઓમા કાળી જમીન ક્યા ક્યા છે?

જ ૫૪] જ્યા ઘઉં ને કપાસ થાય છે, ત્યા કાળી જમીન છે જુઓ જવાબ ૫૦ મો

સ ૫૫] કઈ કઈ નદીમાથી નહેરો કાઢેલી છે?

જ ૫૫] સિંધુ, હાથમતી ને કૃષ્ણા

સ ૫૬] સિંધમા વરસાદ ઓછો પડે છે છતા પાક શાથી થતા હશે?

જ ૫૬] (૧) સિંધુમા ઉનાળામા તથા ચોમાસામા એમ બે વાર રેલ આવે છે તેથી (૨) નહેરોથી

સ ૫૭] ઉદ્યોગને માટે વખણાતા સ્થળ ગણાવો

જ ૫૭] **સુતરાઉ કાપડ**-મુબઇ ને અમદાવાદ **રેશમી કાપડ**-સુરત, અમદાવાદ, નાશક, પુના **કસબ, સોનેરી ફીટ** ને **કીનખાબ**-અમદાવાદ ને સુરત **હાથીદાંત ને સુખડનુ કોતરકામ** સુરત **સોના રૂપાનું નકશીકામ**-સિંધ ને કચ્છ **માટીકામ**-પાટણ ને હૈદ્રાબાદ **કાચ કામ** કપડવંજ ને દક્ષિણ વિભાગ **લોહાનો સામાન**-કપડવંજ, આતરસુબા, કુડલા, આમોદ, શિરોઈ ને ઓરપાડ **સાડીઓ**-અહમદનગર **તાંબા પિત્તળનાં વાસણ**-અમદાવાદ, વીસનગર, શિહોર, પુના, નાશક

પ્ર ૫૮] ઇલાકામાની મુખ્ય રેલ્વે તથા તે પરના મુખ્ય સ્ટેશનો લખો

જ ૫૮] (૧) **બોમ્બે બરોડા એન્ડ સેન્ટ્રલ ઇંડિઆ** (બી બી એન્ડ સી આઇ) **રેલ્વે**-એ ઉત્તર વિભાગમા છે મુબઇ, સુરત, ભરૂચ, વડોદરા, આણંદ, નડિઆદ, અમદાવાદ, વીરમગામ ને વઢવાણ

(૨) **ગ્રેટ ઇંડિઅન પેનિનસ્યુલા** (જી આઇ પી) **રેલ્વે**-પૂર્વમા કલકત્તા ને દક્ષિણમા મદ્રાસ સુધી જાય છે એ મધ્ય વિભાગમા આવેલી છે-મુબઇ, કલ્યાણ, ઇગતપુરી, નાશક, મનમાડ, ચાળીસગામ, જળગામ, ભુસાવળ મુબઇ, કલ્યાણ, પુના, ધોંડ, સોલાપુર

(૩) **સધર્ન મરાઠા** (એસ એમ) **રેલ્વે** એ દક્ષિણ વિભાગમા આવેલી છે-પુના, મીરજ, બેલગામ, ધારવાડ ને હુબલી

(૪) **સિંધ પંજાબ, નોર્થ વેસ્ટર્ન અને જોધપુર બીકાનેર રેલ્વે** એ સિંધ વિભાગમા આવેલી છે.

એ ઉપરાંત ગુજરાતમાં ૨૭ નાની નાની શાખા રેલ્વે છે

સ ૧૯] વટવાણથી મુંબઈ જતાં ક્યાં ક્યાં મોટાં સ્ટેશનો તથા નદીઓ આવે ?

જ ૧૯] **સ્ટેશનો**-વીરમગામ, અમદાવાદ, નડિઆદ આણંદ વડોદરા ભરૂચ, સુરત, નવસારી, વલસાડ, દમણ ડહાણું, પાલઘર વસઈ, માહીમ ને મુંબઈ

નદીઓ-સાબરમતી, મહી, નર્મદા, તાપી પૂર્ણા, દમણગંગા ને વસઈની ખાડી

સ ૨૦] મુંબઈથી કરાચી જળ માર્ગે જતાં ક્યાં બંદર આવે અને રેલ્વે જતાં ક્યાં સ્ટેશનો આવે તે લખો

જ ૨૦] જળ માર્ગ-મુંબઈ, સાણ્ટા, માહીમ, વસઈ, દમણ, ભાવનગર જાફરાબાદ દીવ, વેરાવળ પોરબંદર દ્વારકા, માંડવી ને કરાચી બંદર

રેલ્વે માર્ગ-મુંબઈ, સુરત વડોદરા આણંદ, અમદાવાદ પાલણપુર આબુ, મારવાડ જંકશન, લુણી, હૈદ્રાબાદ કોટ્રી ને કરાચી સ્ટેશન

સ ૨૧] ગુજરાતમાં આવેલી મોટી પાકી સડકના નામ ક્યાં થઈ ક્યાં જાય છે ને રસ્તે ક્યાં મોટાં ગામો આવે તે લખો

જ ૨૧] (૧) **સુરતથી નંદરબાર**-બારડોલી નવાપરા, નંદરબાર

(૨) **સુરતથી નાશક**-વલસાડ, ધરમપુર પેઠ, નાશક

(૩) **અમદાવાદથી નગરપારકર**-પાલણપુર ડીસા, થરાદ, નગરપારકર

(૪) **વડોદરાથી રતલામ**-ચાંપાનેર, ગોધરા, દાહોદ, રતલામ

સ ૨૨] હિંદુસ્તાનમાંથી પરદેશ જતી ચીજોના નામ લખો.

જ ૬૨] સુતરાઉ કાપડ, રૂ, અનાજ. તેલીબીઆ, ચામડાં બાજરા, શણ, લાખ, ગુંદર, ગળી

સ ૩] પરદેશથી કયો કયો માલ આવે છે?

જ ૬૩] લોઢાનો સામાન, સંચાઓ, ખાંડ, સુતરાઉ, રેશમી ને ઊનનું કાપડ, કેરાસીન, કોલસા કાચ, દવા, દારૂ ફર્નીચર કાગળ, રમકડાં

સ ૬૪] જિલ્લામાંના મુખ્ય બંદરો ગણાવો

જ ૬૪] મુંબઈ, વાગપુરી, આંટી, વસઈ, પીરમ દીવ, નબોદરા, પેરિમ, માકાદા

સ ૬૫] (૧) દ્વીપકલ્પની વ્યાખ્યા લખો (૨) જિલ્લામાં ક્યા દ્વીપકલ્પ છે?

જ ૬૫] (૧) જેની ત્રણ બાજુ પાણી ને એક બાજુ જમીન હોય તે (૨) કાઠિઆવાડ

સ ૬૬] **अ** ભૂશિર એટલે શું? **ब** જિલ્લામાં આવેલી ભૂશિરો ગણાવો અને તે ક્યાં આવી છે તે લખો

જ ૬૬] (**अ**) જમીનની અણી લાંબી થઈને સમુદ્રમાં ગએલી હોય તે (**ब**) સિંધમાં-**માંઝ;** દ્વારકા પાસ-**જગતપોઈંટ;** કાઠિઆવાડની દક્ષિણે-**દીવ;** ગોવા પાસે-**કેપરામાસ.**

સ ૬૭] જિલ્લામાંના સરોવર ગણાવો

જ ૬૭] સિંધમાં-**મચર** એમાં જુદા જુદા વખતના માછલાં થાય છે. આબુ પર **નખીતળાવ;** ધંધુકામાં-**નળ સરોવર** એ ખારું છે. વીરમગામમાં-**મુનસર.** ધોળકામાં-**મલાવ.** અમદાવાદમાં-**કાંકરીઉં.** મુંબઈમાં-**તાનસા, વિહાર ને તુળસી.**

સ ૬૮] પ્રાંતવાર જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૬૮] સિંધમાં-**હિંગળાજ**, કચ્છમાં-**નારાયણસર, કોટેશ્વર, માતાનો મઠ**, ગુજરાતમાં-**દ્વારકા, શંખોદ્ધાર, પ્રભાસપાટણ (સોમનાથપાટણ,) અંબાજી, બહુચરાજી, સામળાજી, ખેડબ્રહ્મા, સિદ્ધપુર, ઉંઝા, વૌઠા, વડતાલ, ડાકોર, પાવાગઢ, ચાંદોદ, તવરા, ભાડભુત, શુકલતીર્થ, બહુધાન, કુતા** એ હિંદુના
ઉદવાડા પારસીનું **પેટલાદ** ને **વીરપુર** એ મુસલમાનનું
ગીરનાર, આબુ, પાલિતાણા એ જૈનના
મહારાષ્ટ્રમાં-મધ્ય વિભાગમાં-**નાશક, ત્ર્યંબક, પંઢરપુર**.
દક્ષિણ વિભાગમાં-**ગોકર્ણ**.

સ ૬૯] ઉના પાણીના કુંડ કયા કયા છે ને તે કયાં છે?

જ ૬૯] કપડવંજ પાસે-**લસુંદ્રા**. ગોધરા પાસે-**ટુવા**. વાસદા પાસે-**દેવકી ઉનાઈ**. ગીર પર્વત મધ્યે-**તુળસીશ્યામ**. રત્નાગીરી જિલ્લામાં-**ખેડ, દાપોલી, સંગમેશ્વર** ને **રાજાપુર**.

સ ૭૦] જીલ્લામાં કઈ કઈ સાત નદીઓનો સંગમ થાય છે અને તે કયાં આગળ થાય છે

જ ૭૦] સાબરમતી હાથમતી, વાત્રક ખારી, મેશ્વો શેઢી ને માઝમ એ સાતે નદીનો સંગમ અમદાવાદ જિલ્લામાં વૌઠા આગળ થાય છે

સ ૭૧] સમુદ્ર કાંઠાના લોકોને કયારે અને કયા કયા લાભ મળે?

જ ૭૧] સારાં બંદરો બનાવવાને દરીઓ ખાચા ખાચાવાળો હોય તો લાભ વધારે મળે (૧) વેપાર માટે બીજા દેશમાં સહેલાઈથી જઈ શકાય (૨) વેપાર ઘણો કરી શકાય (૩) માલ મંગા-

વવા મોકલવામા ફાયદો થાય (૪) બદર રસ્તે આવતી ચીજો સસ્તી પડે (૫) સમધાત હવાનો લાભ મળે

સ ૭૨] **અ** દીવાદાડી એટલે શુ ? **બ** મુબઇથી કરાચી જતા કયા કયા દીવાદાડી આવે છે ?

જ ૭૨] **અ** વહાણને દરીઆમાના ખડક સાથે અથડાતા બચાવવા માટે ઉભો કરેલો ચણતરનો થાભલો જેમા રાતે દીવો મૂકવામા આવે છે તે

બ કોલાબા, વસઇ, દમણ, હજીરા, નર્મદાનુ બાર, પીરમ, ઘોઘા, ભાવનગર, જાફરાબાદ, વેરાવળ, પોરબદર, દ્વારકા, માડવી

સ ૭૩] લશ્કરની છાવણીઓ વિભાગવાર ગણાવો

જ ૭૩] સિધ વિભાગમા—**જેકોબાબાદ, કરાંચી.** કચ્છમા-**ભૂજ.** ગુજરાતમા-**રાજકોટ, વઢવાણ, અમદાવાદ, ડીસા, વડોદરા.** મધ્ય વિભાગમા-**નસીરાબાદ, ખડકી, અહમદનગર, સતારા.** દક્ષિણ વિભાગમા-**બેલગામ.** મુબઇ બેટમા-**મુબઇ.**

સ ૭૪] ઇલાકામાના ઐતિહાસિક સ્થળો લખો

જ ૭૪] ઠઠ્ઠા, અમદાવાદ, વડનગર, વડોદરા, અહમદનગર ખડા ખડકી, તાલીકાટ

સ ૭૫] ઇલાકામાની ખાસ જોવા લાયક જગાઓ લખો

જ ૭૫] કનેરી, અધેરી, ધારાપુરી, પાડુ ને કાલીની ગુફાઓ, ટબી સ્વડ, સુરપાણ, ગેરસપ્પા ને ઘટપ્રભાના ધોધ, ગીરનારના ડુગર, લસુંદ્રા, તુવા, તુળસીસ્યામ, દાપોલી, ખેડ, સગમેશ્વર અને રાજાપુરના ઉના પાણીના કુંડા, રૂદ્રમાળનું ખડેર,

સરખેજના રોજો, ડભોઈનો કિલ્લો, વિજાપુરનો ઘુમટ.

સ ૧૭] પત્થરની કાંતરણીની પ્રખ્યાત ઇમારતો ગણાવો

જ ૧૭] આબુ, આગનુર ને શેત્રુંજાના દહેરા ડભોઈનો કિલ્લો અમદાવાદની જુમામસીદ તથા શાહઆલમનો રોજો

સ ૧૭] ઇલાકામાં આવેલા રૂના વેપારના મથક લખો

જ ૧૭] કરાંચી, ભાવનગર, ધોલેરા, રાધનપુર, ભરુચ, સુરત, મુંબઈ, ધુળીઆ, નંદરબાર, જળગામ, ભુસાવળ, નાશક, અહમદનગર, શોલાપુર, બીજાપુર, બેલગામ, ધારવાડ, હાવેરી રાનીબેનુર નરસાપુર

સ ૧૮] કયા કયા શહેરોમાં કાપડ વણવાની મીલો છે?

જ ૧૮] મુંબઈ, અમદાવાદ, કરાંચી નડીઆદ, સુરત, ભરુચ, શોલાપુર, ભાવનગર, પુના.

સ ૧૯] ઇલાકાનો રાજ્યવહીવટ સમજાવો

જ ૧૯] કલેકટરના ઉપરી કમિશનર છે આ ઇલાકામાં પાંચ વિભાગ છે અને તે દરેક વિભાગના ઉપરી કમિશનર છે પાંચે કમિશનરના ઉપર અધિકારી હાલના ગવર્નર સાહેબ સર લેસ્લી વીલસન છે, અને તે આખા ઇલાકાની દેખરેખ રાખે છે ગવરનરની નીમણુક નામદાર શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જના હુકમથી થાય છે, અને તે પાંચ વરસ સુધી ચાલે છે એમને રાજકારભારમાં મદદ કરવા બે મંડળી છે એક ઇલાકાનો કારભાર કરનાર ને બીજુ કાયદા બાંધનાર કારભાર ચલાવનાર મંડળીમાં ગવર્નર સાહેબ સાથે ચાર સભાસદ હોય છે એ મંડળી મુંબઈ સરકારને નામે ઓળખાય છે તેમના હાથ નીચે જુદા જુદા

ખાતાનું કામ કરનાર પાંચ મંત્રીઓ છે, તે દરેક પાસે એક કે વધારે ખાતાનું કામ હોય છે

ન્યાયખાતાનો વહીવટ મુંબઈની હાઈકોર્ટ (મોટી અદાલત)ના હાથમાં છે તે ગવર્નરથી સ્વતંત્ર છે અને મુનસફો વગેરે ન્યાયખાતાના તમામ અધિકારીઓ પર તેની સત્તા છે

પોલીસ ખાતાના વડા અધિકારી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ છે તેમના તાબામાં દરેક જિલ્લામાં પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ છે

કેળવણી ખાતાના વડા અધિકારી ડિરેક્ટર સાહેબ છે તેમના હાથ નીચે દરેક વિભાગમાં એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર અને જિલ્લામાં ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટરો છે

એ સિવાય બાંધકામ, જંગલ, ખેતીવાડી, સુખાકારી, પોસ્ટ અને તારખાતું વગેરે ખાતા છે

સ, ૮૦] દેશી રાજ્યોપર દેખરેખ રાખવાની શી ગોઠવણ છે?

જ, ૮૦] દેશી રાજ્યોના બે વિભાગ છે એક હિંદી સરકારના તાબા હેઠળનો અને બીજો મુંબઈ સરકારની દેખરેખ નીચેનો

મુંબઈ સરકારની દેખરેખ નીચેના દેશી રાજ્યના બે ભાગ છે (૧) મુંબઈ સરકારની ખુદ દેખરેખ નીચેનો (૨) કમિશનરની દેખરેખ નીચેનો કચ્છ, કાઠિઆવાડ અને કોલ્હાપુર મુંબઈ સરકારની દેખરેખ નીચે છે કમિશનરની દેખરેખ નીચેના રાજ્યોમાં એજન્સિ મોટી હોય તો જુદો પોલિટિકલ એજંટ રહે છે, અને જો એજન્સિ નાની હોય તો પાસના જિલ્લાનો કલેક્ટર તે એજન્સિનો પોલિટિકલ એજંટ કહેવાય છે ગાયકવાડનું રાજ્ય વાઇસરોયની દેખરેખ નીચે

છે, ને તેમના તરફથી વડોદરામા રેસિડંટ રહે છે પાલણપુર અને મહીકાંઠા મોટી એજન્સિઓ છે તેથી ત્યા જુદા પોલિટિકલ એજંટ નીમેલા છે બાકીની એજન્સિ અને સંસ્થાનોમા પાસેના જિલ્લાના કલેકટરો પોલિટિકલ એજંટો છે

સ ૮૧] પોલિટિકલ એજંટના કામ ગણાવો

જ ૮૧] (૧) રાજાઓ રાજ્યમા સારો બંદોબસ્ત રાખે છે કે નહિ તેની દેખરેખ રાખવી (૨) રાજાઓને રાજકાજમા સલાહ આપવી (૩) રાજા રજવાડામાથી ખંડણી વસુલ કરી ગાયકવાડ કે બીજા જે રાજાઓને ભરવાની હોય તેને ભરવી (૪) કોઈ રાજા ઠાકોર, નવાબ વગેરે બાળકુવર મૂકીને મરી ગયા હોય ત્યા તે સંસ્થાનનુ કામ સંભાળી લેવુ ને બાળકુવરને કેળવણી આપવી

સ ૮૨] **અ** મુંબઈ ઇલાકામા કેટલી તરેહના રાજ્યો છે?
બ ને તે ક્યા ક્યા?

જ ૮૨] **અ** ત્રણ તરેહના **બ** (૧) અંગ્રેજ સરકારનો ખાલસા મુલક (જિલ્લાઓ) (૨) દેશી ખંડીઆ રાજ્યો (૩) ફીરંગીના પરદેશી સ્વતંત્ર સંસ્થાનો

સ ૮૩] ખુદ ગવર્નર સાહેબની દેખરેખ નીચે કયા કયા રાજ્યો છે?

જ ૮૩] કચ્છ, કાઠિઆવાડ એજન્સિ અને કોલ્હાપુર

સ ૮૪] **અ** ઇલાકામા મોટામા મોટુ દેશી રાજ્ય કયુ છે? **બ** અને અંગ્રેજ સરકાર તરફથી ત્યા કયા અધિકારી રહે છે?

જ ૮૪] **અ** ગાયકવાડ સરકારનુ.
બ વાઇસરોય તરફથી રેસિડંટ વડોદરામા રહે છે.

સ ૮૫] પાલણપુર તથા મહીકાંઠા એજન્સિઓ કમિશનરના તાબામા સંપૂર્ણ છે કે નહિ?

જ ૮૫] એ એજન્સિઓના પોલિટિકલ એજન્ટો કેટલુંક કામકાજ ગવર્નર સાહેબ જોડ બારોબાર કરે છે, તેથી સંપૂર્ણ તાબામા નથી

સ ૮૬] મોટી રાજ્યો લખો

જ ૮૬] વડોદરા, કોલ્હાપુર, સાવંતવાડી અક્કલકોટ, જત ડફલાપુર મુધોળ

સ ૮૭] ઇલાકામા રજપુત રાજ્ય કયા કયા છે?

જ ૮૭] કચ્છ, નવાનગર, ભાવનગર, ધ્રાંગધ્રા મોરબી, વાંકાનેર, પાલિતાણા, ધ્રોળ, લીંમડી રાજકોટ ગોંડળ, વઢવાણ, પોરબંદર, રાજપીપળા, છોટાઉદેપુર બારીઆ, લુણાવાડા, સુંથ, ધરમપુર, વાસદા

સ ૮૮] મુસલમાની રાજ્ય કયા કયા છે?

જ ૮૮] ખેરપુર, જુનાગઢ, બાંટવા, બાલાશિનોર, પાલણપુર, રાધનપુર, વરાહી, તેરવાડા, વાડાસિનોર, ખંભાત, સચીન, સાવનુર. જાફરાબાદ ને જંજીરા હબસી મુસલમાનના છે

સ ૮૯] ઇલાકામા પોર્ટુગીઝના પરદેશી સ્વતંત્ર સંસ્થાન કયા છે?

જ ૮૯] ગોવા, દમણ ને દીવ

સ ૯૦] ભીલ અને કોળી રાજ્ય લખો

જ ૯૦] ભીલના **ડાંગ ને સુલગાણાનો મુલક.** કોળીના પાલણપુર એજન્સિમા **ભાભર** ને કાંકેજ; **જવાર.**

પ્ર ૯૧] ઉત્તર વિભાગના જીલ્લા તથા મુખ્ય શહેરો, એજન્સિઓ અને સંસ્થાનો મુખ્ય રાજ્યો સાથે લખો.

ઉ૦ ૯૧) **જીલ્લા.** (ખાલસા મુલક)	**મુખ્ય શહેરો.**
૧ **થાણા જીલ્લો.**	**થાણા,** બાન્દ્રા, વસઈ, બોરીવલી, કલ્યાણ
૨ **સુરત જીલ્લો.**	**સુરત,** વલસાડ, ડુમસ ઉદવાડા, હજીરા, બહુધાન, ગણદેવી
૩ **ભરૂચ જીલ્લો.**	**ભરૂચ,** અંકલેશ્વર, ભાડભુત, શુકલતીર્થ
૪ **ખેડા જીલ્લો.**	**ખેડા,** કપડવંજ ડાકોર, નડિઆદ, વડતાલ મહેમદાવાદ, આણંદ
૫ **પંચમહાલ જીલ્લો.**	**ગોધરા.** હાલોલ, દાહોદ ચાંપાનેર
૬ **અમદાવાદ જીલ્લો.**	**અમદાવાદ,** વીરમગામ, ખારાઘોડા, ધોળકા, ઘોઘા,

---

દેશી રાજ્યો.	**મુખ્ય રાજ્યો.**
૭ કાઠિયાવાડ એજન્સિ	**નવાનગર, મોરબી, ગોંડળ,** વાંકાનેર, ધ્રોળ, રાજકોટ (હાલાર પ્રાંતમા) **ધ્રાંગધ્રા,** વઢવાણ, લીમડી, (ઝાલાવાડ પ્રાંતમા) **ભાવનગર,** પાલિતાણા (ગોહીલવાડ પ્રાંતમા) **જુનાગઢ, પોરબંદર, જાફરાબાદ;** (સોરઠ પ્રાંતમા,) દીવ એમા પોર્ટુગીઝનુ સ્વતંત્ર રાજ્ય છે

૮ **પાલણપુર એજન્સિ**	**પાલણપુર**, રાધનપુર વાવ, થરાદ
૯ **મહીકાંઠા એજન્સિ**	**ઈડર**, દાતા, પેથાપુર, વડાળી ભાલુસણા
૧૦ **રેવાકાંઠા એજન્સિ**	**રાજપીપળા**, છોટાઉદેપુર, બારીઆ, લુણાવાડા, સુંથ, વાડાશિનોર
૧૧ **સુરત એજન્સિ**	સચીન, ધરમપુર, વાસદા ડાંગ.
૧૨ **ખંભાત સંસ્થાન**	ખંભાત
૧૩ **જવાર સંસ્થાન**	જવાર
૧૪ ગાયકવાડનો મુલક	**વડોદરા.**

ટીપ —ઉપરના ૧૪ ભાગમાથી કાઠિઆવાડ એજન્સિ અને ગાયકવાડનો મુલક બાદ કરતા બાકીનો ઉત્તર વિભાગ કહેવાય છે અને એ ૧૪ ભાગમાથી થાણા જિલ્લો અને જવાર સંસ્થાન બાદ કરતા બાકીનો ગજરાત કહેવાય છે

સ ઉત્તર વિભાગના ભાગ ગણાવો ગુજરાતના ભાગ ગણાવો

જ ૯૧ માની ટીપ જુઓ

સ ૯૨) ઉત્તર વિભાગની વસ્તી, વિસ્તાર, પર્વત, નદી, અખાત, બેટ, દ્વીપકલ્પ, ભૂશિર, બંદર, હવા ખાવાના ઠેકાણા, જાત્રાના ઠેકાણા, જોવાલાયક જગાઓ, ખેતીની પેદાશ, જંગલની પેદાશ અને ખનીજ પેદાશ, આયાત, નિકાશ અને મોટા જંકશન લખો

જ ૯૨] **વસ્તી**-૩૬ લાખ માણસની છે **વિસ્તાર**-૧૩ હજાર ચોરસ માઇલ છે

પર્વત-સાતપુડા, પાવાગઢ, ગીરનાર, શેત્રુંજો, આબુ, આરાસુર

નદીઓ-બનાસ, સરસ્વતી, સાબરમતી, મહી, નર્મદા, તાપી, ભાદર

અખાત-કચ્છનો ને ખંભાતનો **બેટ**-દીવ, પીરમ

દ્વીપકલ્પ-કાઠિઆવાડ **ભૂશિર**-જગત પોઈંટ

બંદરો-દ્વારકા, પોરબંદર, દીવ, ભાવનગર, ઘોઘા ખંભાત ભરૂચ સુરત, દમણ

હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-ડુમસ, [illegible] તીથલ [illegible] ગોપનાથ

જાત્રાનાં ઠેકાણાં-શંખોદ્ધાર, દ્વારકા, સોમનાથ પાટણ, ગીરનાર, શેત્રુંજો, સિદ્ધપુર, પાવાગઢ, ડાકોર, વડતાલ, [illegible], શુકલતીર્થ, [illegible], [illegible] ઉદવાડા

જોવા લાયક જગાઓ-[illegible], ગીરનાર, સોમનાથ પાટણ, [illegible], [illegible] ને ઉનાઈમાં કુંડ, રુદ્રમાળ. ડભોઈનો કિલ્લો, જુમામસીદ ને સરખેજનો રોજો

ખેતીની પેદાશ-ઘઉં, બાજરી, કપાસ ડાંગર, જુવાર, [illegible], કઠોળ

જંગલની પેદાશ-ઈમારતી લાકડું (સાગ, સીસમ વગેરે) ઘાસ બાવળ, લાખ, મધ

ખનીજ પેદાશ-આરસ, પથ્થર અકીક, લોઢું સીસું મેંગેનીઝ, મીઠું, સુરોખાર

આયાત-સોનું રૂપું, લોઢાનો સામાન, સંચાઓ કાપડ, ખાંડ, કાચ, કેરોસીન, રંગ, દવા, દારૂ, કોયલા ફર્નીચર, રમકડાં, કાગળ

નિકાસ-સુતર, સુતરાઉ ને રેશમી કાપડ, કીનખાબ, તેલીબીઆ, અનાજ, મીઠું

મોટાં જંકશનો–સુરત, વડોદરા, આણંદ, અમદાવાદ, વીરમગામ, વઢવાણ, રાજકોટ, ધોળા, જેતલસર, મહેસાણા

ટીપ:—ગાયકવાડનુ રાજ્ય વાઇસરોયની દેખરેખ નીચે છે ને તેમના તરફથી વડોદરામા રેસિડન્ટ રહે છે એ મુબઇ ઇલાકામા મોટામા મોટુ દેશી રાજ્ય છે કાઠિઆવાડ એજન્સિ ગવર્નર સાહેબના તાબામા છે ને તેમના તરફથી રાજકોટમા એજટ ટુ ધ ગવર્નર રહે છે એમના હાથ નીચે ચાર પોલિટિકલ એજટો છે ઉત્તર વિભાગના ઉપરી અધિકારી કમિશનર સાહેબ છે ને તેઓ અમદાવાદમા રહે છે

અ ૯૩] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લાઓના તાલુકા લખો

અ ૯૩] **૧. સુરત જિલ્લો**–૧ ચોર્યાસી ૨ ઓરપાડ ૩ માડવી ૪ બારડોલી ૫ જલાલપોર ૬ ચીખલી ૭ વલસાડ ૮ પારડી વાલોડ પેટામહાલ છે

૨. ભરૂચ જિલ્લો–૧ ભરુચ ૨ અંકલેશ્વર ૩ વાગરા ૪ આમોદ ૫ જબુસર હાનોટ પેટામહાલ છે

૩. ખેડા જિલ્લો–૧ કપડવજ ૨ ઠાસરા ૩ આણંદ ૪ નડિઆદ ૫ મેમદાવાદ ૬. માતર ૭ બોરસદ

૪. પંચમહાલ જિલ્લો ૧ ગોધરા ૨ દાહોદ ૩ કાલોલ. હાલોલ ને ઝાલોલ એ બે પેટા મહાલ છે.

૫. અમદાવાદ જિલ્લો–૧ ઉત્તર દસક્રોઈ ૨ દક્ષિણ દસક્રોઈ ૩ વીરમગામ ૪. પ્રાતીજ ૫ ધોળકા ધંધુકા મોડાસા, સાણંદ ને એ ત્રણ ધોધા પેટામહાલ છે

૬. થાણા જિલ્લો–૧ ડહાણુ ૨ માહીમ ૩ વસઈ

૪ સાબ્ટી ૫ ભાવનગર એ દરીઆ કિનારે છે ૬ વાડ
૭ શાહપુર ૮ મુરવાડ ૯ કલ્યાણ એ અદરના ભાગમા છે

સ ૯૭] ગુજરાતના મુખ્ય શહેરો વસ્તીના પ્રમાણમા પ્રખ્યાતી સાથે લખો

જ ૯૮] **અમદાવાદ**-ઈ સ ૧૪૧૨મા અહમદશાહે સાબરમતી નદીને કાંઠે વસાવ્યુ મુસલમાનની રાજધાની હતી, હાલ ઉત્તર વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર તથા મોટુ રેલવે જકશન છે અહીં લશ્કરની છાવણી છે ધોતી જોડા, રેશમી કાપડ, કીનખાબ, તથા મરઘી વખણાય છે

સુરત-તાપી નદીને કાંઠે કાઠ જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર તથા બદર છે સુરજ નામની રામજણી પરથી સુરત નામ પડ્યુ અગ્રેજોએ ઈ સ ૧૬૧૨ મા પહેલ વહેલો કોઠી અહી કરી હતી રેશમી કાપડ કીનખાબ, લાકડા, સુખડ તથા હાથીદાતનુ કોતરકામ, બગ્ગી, જમણ ને પાપડી વખણાય છે

વડોદરા-વિશ્વામિત્રી નદીને કાંઠે ગાયકવાડની રાજધાનીનુ શહેર છે એનુ જુનુ નામ ચદનાવતી હતુ રેલવેનુ મોટું જકશન છે કોલેજ, ન્યાયમદિર, રાજાના મહેલો, સગ્રહસ્થાન તથા બાગ જોવા લાયક છે રેસિડટનુ રહેઠાણ છે અહી લશ્કરની છાવણી છે પરવળ પાન ને ચેવડો વખણાય છે

ભાવનગર-ભાવસિંહે ૧૭૪૨ મા વસાવ્યુ હતું મોટું બદર, શહેર તથા રૂના વેપારનુ મથક છે

નવાનગર-એનુ બીજું નામ જામનગર છે કકુ, રેશમી તથા કસબી ભરતકામને માટે પ્રખ્યાત છે. એની પાસેના દરીઆમાથી મોતી નીકળે છે.

ભરૂચ ભગુઋષિ પરથી એ નામ પડ્યુ છે નમદા કાઠે બદર તથા રૂના વેપારનુ મથક છે સુજની તથા સુદર-પાક વખણાય છે

જુનાગઢ-એમા જુનો કિલ્લો છે એમા મુસલમાની રાજ્ય છે

રાજકોટ આજી નદીને કાઠે છે કાઠિઆવાડના એજટ ટુ ધ ગવર્નર અહીં રહે છે એમા રાજકુમાર કોલેજ તથા લશ્કરની છાવણી છે

પાટણ-સરસ્વતી નદીને કાઠે ઈ સ ૭૪૬ મા વનરાજે વસાવ્યુ હતુ ગુજરાતની રાજધાની હતુ પટોળા, માટીના વાસણ તથા સુડી વખણાય છે

ખભાત-મહી નદીના મુખ આગળ બદર છે એનુ જુનુ નામ સ્તભાવતી છે અકીક કામ તથા સુતરફેણી વખણાય છે

નડિઆદ-ખેડા જિલ્લામા મોટુ શહેર તથા વેપારી મથક છે અહીંથી ગુજરાત રેલવેની એક ગાડી કપડવજ જાય છે

પોરબંદર-કાઠિઆવાડમા દરીઆ કાઠે બદર છે એનુ બીજુ નામ સુદામાપુરી છે પત્થર તથા ઘી માટે પ્રખ્યાત છે

વાંદરા-એ થાણા જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર છે

ગોધરા-પચમહાલ જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર છે

નવસારી-એમા પારસીની વસ્તી વધારે છે એમા ગાયકવાડનુ રાજ છે અહીંના ગોળ વખણાય છે

વીરમગામ-રૂના વેપારનુ મથક છે મીનળદેવીએ બધાવેલુ મુનસર તળાવ એમા છે

પાલણપુર-પ્રહ્લાદનસિહ વસાવ્યુ હતુ એમા મુસલમાની

ગઢ છે પાલણપુર એજન્સિના પોલિટિકલ એજન્ટનું રહેઠાણ અહીં છે

વીસનગર વીસનગરા નાગરનું મૂળ સ્થાન છે કળીદાર વખણાય છે

વલસાડ ઔરંગા નદીને કાંઠે શહેર છે ગાળા ને શેરડી વખણાય છે અહીંથી દમણની વાડી, અનાજ, ગોળ, ને ઘાસ બહારગામ જાય છે

થાણા-જિલ્લાનું મુખ્ય શહેર સારું બંદર છે

વઢવાણ-ભોગાવો નદીને કાંઠે છે અહીં રાણકદેવી સતી થઈ હતી લશ્કરની છાવણી તથા નિશાળો સારી છે

ગોંડલ-એમાં નિશાળો સુંદર છે

સિદ્ધપુર સરસ્વતી નદીને કાંઠે જાત્રાનું ઠેકાણું છે એમાં માનું શ્રાદ્ધ થાય છે સિદ્ધરાજે રુદ્રમાળ પુરો કરાવ્યો તેની યાદગીરીમાં એ નામ પાડ્યું એનું જુનું નામ શ્રીસ્થળ છે

મોરબી-મચ્છુ નદીને કાંઠે છે

ધ્રાંગધ્રા ફલકુ નદીને કાંઠે શહેર છે પત્થરના સામાન વખણાય છે

ડભોઈ-કુંભાર્ક ઈજનેર પરથી એ નામ પડ્યું કિલ્લો જોવા જેવો છે એ રેલવે જંકશન છે

વડનગર ઐતિહાસિક શહેર છે વડનગરા નાગરનું મૂળ સ્થાન છે

ધોળકા દાડમ ને સૂંઠ વખણાય છે મીનળદેવીએ બંધાવેલું મલાવ તળાવ અહીં છે

કપડવંજ મહોર નદીને કાંઠે કાચને સાબુને માટે પ્રખ્યાત છે. નડિઆદથી અહીં સુધી રેલવે છે **કડી**-અફીણ વખણાય છે

કલ્યાણ-ઘણું જુનું શહેર છે અહીંથી ૯ આને પા રેલવેનો ફાંટો એક નાશક જાય છે ને બીજો ભુશાવળ જાય છે **રાધનપુર**-રૂના વેપારનું મથક છે **અંકલેશ્વર** અહીંથી નાંદોદ એક ગાડી જાય છે નાંદોદથી લાકડાં નામના જંગલની પેદાશ અહીં આવે છે **નાંદોદ** રાજપીપળા રાજ્યનું મુખ્ય શહેર છે

લીમડી-પુડી વખણાય છે

આણંદ-મોટું રેલવે જંકશન છે અહીંથી એક ગાડી ખંભાત તથા બીજી ગોધરા જાય છે

વસઈ-પાન શેરડી ને કેળાં વખણાય છે

દાહોદ-ઔરંગઝેબની જન્મભૂમિ છે માળવા ને ગુજરાતની હદ અહીં મળતી હતી તેથી દોહદ કહેવાતું હતું **મહેસાણા**-રેલવે જંકશન છે **વાડાશિનોર**-એમાં મુસલમાની રાજ્ય છે **ડાકોર**-હિંદુઓનું મોટું જાત્રાનું ઠેકાણું છે **ડીસા**-પાલણપુર એજન્સીમાં છે એમાં લશ્કરની છાવણી છે **મહમદાવાદ**-મહમદ બેગડાએ વસાવ્યું હતું એમાં ભમરીઆ કૂવો છે **ઈડર**-મહીકાંઠા એજન્સીમાં મોટું દેશી રાજ્ય છે **અહમદનગર**-એ અહમદશાહે હાથમતીને કાંઠે વસાવ્યું હતું એને હાલ હિંમતનગર કહે છે એની પાસે પથરાની ખાણો છે **બારીઆ**-રેવાકાંઠા એજન્સીમાં દેશી રાજ્ય છે **ધરમપુર**-એનું જુનું નામ રામનગર હતું **છોટાઉદેપુર**-રેવાકાંઠા એજન્સીમાં દેશી રાજ્ય છે **લુણાવાડા**-લુણેશ્વર મહાદેવ પરથી એ નામ પડ્યું **વાંસદા**-સુરત એજન્સીમાં છે **દ્વારકા** હિંદુઓનું મોટું જાત્રાનું સ્થળ તથા બંદર છે એમાં ગાયકવાડનું રાજ્ય છે

સ ૯૫] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લા, વિસ્તાર વસ્તી, પર્વત, નદી,

જિલ્લાનુ નામ	વિસ્તાર.	વસ્તી.	પર્વત.	નદી.
૧ સુરત જિલ્લો	૧૦૦૦ચો મા	૬૫૮૦૦૦	પારનેરા	તાપી
૨-ભરૂચ જિલ્લો	૧૮૦૦	૩૦૬૦૦૦	૦	નર્મદા
૩ ખેડા જિલ્લો	૧૬૦૦	[illegible]૯૭૦૦૦	૦	મહી, સાબર
૪-પંચમહાલ ,	૧૬૦૦	૩૨૩૦૦૦	પાવાગઢ	મહી, [મતી
૫-અમદાવાદ ,	૩૮૦૦	૮૨૫૦૦૦	૦	સાબરમતી
૬-થાણા જિલ્લો	૩૮૦૦	૮૮૨૦૦૦	સહ્યાદ્રિ	૦

સ ૯] ઉત્તર વિભાગના દેશીરાજ્યો, મુખ્ય શહેરો, વિસ્તાર વસ્તી,

દેશી રાજ્યો.	મુખ્ય શહેરો.	વિસ્તાર.	વસ્તી.
૧-પાલણપુર એજન્સિ	પાલણપુર, ડીસા, રાધનપુર, મુજપુર	૭૬૦૦ચો મા	૫૨૫૦૦૦
૨-મહીકાંઠા એજન્સિ	ઈડર, અમનગર (હીંમતનગર)	૩૮૦૦	૪૧૨૦૦૦
૩-રેવાકાંઠા એજન્સિ	નાંદોદ છોટાઉદેપુર બારીઆ, લુણાવાડા, સુંઠ, વાડાશિનોર	૫૭૦૦	[illegible]૫૦૦૦૦
૪ સુરત એજન્સિ	સચીન, ડુમસ, વાસદા ધરમપુર	૨૦૦૦	૨૦૮૦૦૦
૫-ખંભાત સંસ્થાન	ખંભાત	૩૫૦	૭૨૬૦૦
૬-જવાર સંસ્થાન	જવાર	૩૦૦	૫૨૮૦૦

જાત્રાના ઠેકાણાં, હવા ખાવાના ઠેકાણાં ને પેદાશ લખો જ ૬૫)

જાત્રાનાં ઠેકાણાં.	હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં	પેદાશ.
બહુધાન ઉદવાડા કુના	હજીરો, ડુમસ, તીથલ	ડાંગર, ?
શુક્લતીર્થ, તરગ બાડભુત	•	:
વડતાલ ડાકોર	○	તમાકુ બાજરી
પાવાગઢ	પાવાગઢ	મકાઈ, મહુડા
ભીમનાથ, ઘોઘા	ઘોઘા	અનાજ, રૂ
•	•	ડાંગર

પર્વત, નદી, જાત્રાના ઠેકાણાં, ખેતીની પેદાશ અને ખનીજ પેદાશ લખો જ ૬૬)

પર્વત.	નદી.	જાત્રાનાં ઠે.	પેદાશ.	ખનીજ પેદાશ
•	બનાસ, સરસ્વતી	○	અનાજ, કપાસ, તેલીબીઆ	સુરોખાર
આરાસુર	સાબરમતી, હાથમતી	અંબાજી, શામળાજી, ખેડબ્રહ્મા	અનાજ, કપાસ, તલીબીઆ	આરસ
રાજપીપળા	મહી, નર્મદા	•	ડાંગર, જુવાર, મકાઈ, ઇમારતી લાકડું	અકીક, આરસ.
સહ્યાદ્રિ	કાવેરી, અંબિકા, ઔરંગા,	દેવકી ઉનાઈ •	ડાંગર, કઠોળ, ઇમારતી લાકડું	•
•	મહી	•	જુવાર, બાજરી	•
○	•	•	ડાંગર, કઠોળ જંગલની પેદાશ	•

સ ૯૭] કાઠિઆવાડ એજન્સિના પ્રાંતો, અધિકારીના મુકામ, અને મુખ્ય રાજ્યો લખો

જ ૯૭] પ્રાંતનુ નામ	અધિકારી	મુકામ	મુખ્ય રાજ્યો
(૧) ઝાલાવાડ પ્રાંત	પોલિટિકલ એજન્ટ	વઢવાણ	**ધ્રાંગધ્રા**, વઢવાણ, લીમડી
(૨) ગોહિલવાડ પ્રાંત		સોનગઢ	**ભાવનગર**. પાલિતાણા
(૩) સોરઠ પ્રાંત	,,	જેતલસર	**જુનાગઢ**, **પોરબંદર**, **જાફરાબાદ**.
(૪) હાલાર પ્રાંત	,,	રાજકોટ	**નવાનગર**, **મોરબી**, **ગોંડળ**, વાંકાનેર ધ્રોળ, રાજકોટ

ટીપ—મોટા અક્ષરના પહેલા વર્ગના રાજ્ય છે

કાઠિઆવાડ એજન્સિના ઉપરી અધિકારી એજન્ટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ છે ને તે રાજકોટમા રહે છે

સ ૯૮] કાઠિઆવાડ દ્વીપકલ્પમા ચાર પ્રાંત સિવાય બીજા કોના કોના રાજ્યો છે ?

જ. ૯૮] (૧) ગાયકવાડી અમરેલી પ્રાંત (૨) ફીરંગીનુ દીવ (૩) અંગ્રેજી ધંધુકા તાલુકો તથા ઘોઘા પેટા મહાલ

સ. ૯૯] કાઠિઆવાડના પર્વત નદી બંદર, વસ્તી, પેદાશ, ખનીજ, હુન્નર, નિકાસ, હવા ખાવાના ઠેકાણા અને જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૯૯] **પર્વત**—ગીર, ગીરનાર, શેત્રુંજો, બરડો **નદી**—ભાદર, શેત્રુંજી
બંદર—દ્વારકા, પોરબંદર, વેરાવળ, દીવ, જાફરાબાદ, ભાવનગર
વસ્તી—૨૫ લાખ માણસની છે
પેદાશ—બાજરી, જુવાર, ઘઉં, કઠોળ, કપાસ, તેલબીઆ
ખનીજ—પત્થર, આરસ, મીઠું, લોઢું
હુન્નર—મોનેરી કસબ, અતલસ, કીનખાબ, ગુલાબ ૮ કે. મીઠું બનાવવાનો
નિકાસ—પત્થર, ઘી, તેલબીઆ
હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-બાલાચડી, ગોપનાથ
જાત્રાનાં ઠેકાણાં-શંખોદ્ધાર, દ્વારકા, સોમનાથપાટણ, ગીરનાર, શેત્રુંજો, ગઢડા

સ ૧૦૦] ગાયકવાડી રાજ્યના પ્રાંત, નદીઓ, પેદાશ, મુખ્ય શહેરો તથા જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૧૦૦] **પ્રાંત**-ચાર છે ૧) કડી ૨) વડોદરા ૩) નવસારી ૪) અમરેલી
નદીઓ બનાસ, સરસ્વતી, વિશ્વામિત્રી, નર્મદા, તાપી
મુખ્ય શહેરો-વડોદરા, ડભોઈ, પાટણ, વડનગર, સિદ્ધપુર, નવસારી, સોનગઢ, ચાંદોદ, કરનાળી, મહેસાણા, બહુચરાજી ઊંઝા, કડી, વિસનગર
જાત્રાનાં ઠેકાણાં-શંખોદ્ધાર, દ્વારકા, બહુચરાજી, સિદ્ધપુર, ઊંઝા, ચાંદોદ

સ ૧૦૧] ગુજરાતમા વધારે વસ્તી છતા મોટા શહેરો થોડા છે તેનુ કારણુ શું?

જ. ૧૦૧] મુખ્ય ધંધો ખેતીનો છે તેથી.

સ ૧૦૨] ગુજરાતની ચારે દિશામા આવેલા જાત્રાના ધામ ગણાવો.

જ ૧૦૨] ઉત્તરમા-અબાજી, પુર્વમા-મહાકાળી, દક્ષિણમા-કુબેરેશ્વર, પશ્ચિમમા દ્વારકા.

સ ૧૦૩] ગુજરાતમા ક્યા ક્યા વંશના રજપુતાનુ ક્યા ક્યા રાજ્ય છે?

જ ૧૦૩ **સોલંકી**-વાસદા, લુણાવાડા **ચાવડા**-માણસા, વરસોડા **પરમાર**-મુળી **સીસોદીઆ**-ધરમપુર **ચોહાણ**-છોટા ઉદેપુર, દેવગઢબારીઆ **વાઘેલા**-ગાગડ, કાઠ, લીંબોદરા, સાણંદ **જાડેજા**-નવાનગર, મોરબી, ગોડળ **ઝાલા**-ધ્રાગધ્રા, વાકાનેર,વઢવાણ **ગોહેલ** રાજપીપળા,ભાવનગર, પાલિતાણા

સ ૧૦૪] કચ્છ પ્રાતના તાલુકા, નદી, બદર પર્વત, પેદાશ, નિકાસ, તથા મુખ્ય શહેરો લખો

જ ૧૦૪] **તાલુકા** ગપર, ભચાઉ, અજાર, ભુજ, મુદ્રા, માડવી, અબડાસા લખપત **નદીઓ**-નાગરમતી, રૂકમાવતી, ખારી **બંદરો**-માડવી, મુદ્રા, લખપત, જખૌ, તુણા **પર્વત**-ઉત્તરધાર, મધ્યધાર, દક્ષિણધાર **પેદાશ**-બાજરી, જુવાર, મગ, ઘઉં, દીવેલા, ઊન, સુરોખાર, ફટકડી, ચયલા **નિકાસ**-બાજરી, જુવાર, મીઠુ, ઊન, ઘોડા, ઘી, તલ **જાત્રાનાં ઠેકાણાં**-નારાયણસર, કોટેશ્વર ને માતાનો મઢ **શાહેરો**-ભુજ, માડવી, કથકોટ, અજાર, ગપર

ટીપ -કચ્છના રાજાને રાવ કહે છે, રાજધાનીનુ શહેર ભુજ છે એમને સલાહ આપવા ભુજમા પોલિટિકલ એજટ રહે છે અહીંના રાજા જાડેજા રજપુત છે કચ્છ એટલે દરીઆ કિનારાની જમીન.

સ ૧૦૫] સિધ વિભાગના જિલ્લા તેના મુખ્ય શહેરો તથા દેશી રાજ્ય લખો.

જ ૧૦૫] ## સિંધ વિભાગ.

૧. **કરાંચી જિલ્લો.**	**કરાંચી,** ઠઠ્ઠા, શાહબંદર
૨. **હૈદ્રાબાદ જિલ્લો.**	**હૈદ્રાબાદ,** મીઆની, કોટ્રી
૩. **થર અને પારકર જિલ્લો.**	**ઉમરકોટ.** ઇસ્લામકોટ નગરપારકર
૪. **સક્કર જિલ્લો.**	**શિકારપુર,** સક્કર, બક્કર, રોહરી
૫. **લારખાના જિલ્લો.**	**લારખાના,** મેહાન
૬. **નવાબશાહ જિલ્લો.**	**નવાબશાહ,** શહાદાદપુર
૭. **સિંધનો ઉપલો સરહદનો મુલક**	**જેકોબાબાદ.**

દેશીરાજ્ય-ખૈરપુર એ મુસલમાનની સંસ્થાન છે મુખ્ય શહેર ખૈરપુર સક્કરના કલેક્ટર આ સંસ્થાનના પોલિટિકલ એજન્ટ છે સિંધ વિભાગના કમિશનર કરાંચીમાં રહે છે

સ ૧૦૬] સિંધ વિભાગના પર્વત, નદી, વસ્તી, ભાષા, પેદાશ, નિકાસ લખો

જ ૧૦૬] **પર્વત**-પબ ને હાલા **નદી**-સિંધુ **વસ્તી**-૩૫૦૦૦૦૦ માણસની છે તેમા પોણો ભાગ મુસલમાન અને પા ભાગ હિંદુની છે **ભાષા**-સિંધી ને બલુચી **પેદાશ** સઘળી જાતનુ અનાજ, કપાસ, તેલીબીઆ **નિકાસ**-તમામ જાતનુ અનાજ, ઊન, ચામડા હાડકા

સ ૧૦૭] સિંધ વિભાગના મુખ્ય શહેરો પ્રખ્યાતી સાથે લખો

જ ૧૦૭] **કરાંચી**-ઇલાકાનુ બીજા નંબરનુ બંદર સિંધુ નદીને કાંઠે છે એ સિંધ વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર છે **અહીંથી** ચોખા, ઘઉં, રૂ, ઊન, ચામડા ને હાડકા બહારગામ જાય

છે ઠઠ્ઠા-ઐતિહાસિક શહેર છે **હૈદ્રાબાદ** સિંધની અસલ રાજધાની હતુ રૂપાનુ તથા લાખનુ કામ વણાય છે એ સિંધુ નદીને કાંઠે છે **ઉમરકોટ**-એમા અકબરનો જન્મ થયો હતો **સક્કર**-જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર સિંધુ નદીના બેટમા છે તેનાપર એક મોટો કિલ્લો છ **શિકારપુર**-એને પહેલા ખોરાસાનની ભાગોળ કહેતા હતા વેપારનુ મથક છે શેતરજી ને ગામડી કાપડ વખણાય છે **લારખાના** એમા બાગ બગીચા ઘણા છ ગરમ સુતરાઉ કાપડ ને પિત્તળના વાસણ વખણાય છે **સેવાન**-જુનુ શહેર છે સીકદરના વખતનો કિલ્લો હજુ જોવામા આવે છે **જેકોબાબાદ**-જેકબ સાહેબે વસાવ્યુ હતુ આખા દુનિયામા સૌથી વધારે તાપ અહી પડ છે **ખૈરપુર**-મુસલમાનની રાજધાનીનુ શહેર છે હાથીદાતનુ કામ, તલવાર, લાખના રમકડા તથા શેતરજીને માટે પ્રખ્યાત છે

સ ૧૦૮] મુબઈ બેટની રાજધાની, ભાગ વિસ્તાર, વસ્તી, વસ્યાની સાલ, મુખ્ય ઉદ્યોગ, આયાત નિકાસ ગુફા અને જોવા લાયક સ્થળો ગણાવો

જ ૧૦૮] **રાજધાની**-મુબઈ **ભાગ**-[૧] કોટ [૨] બહારકોટ [૩] ભાયખલાથી માહીમ **વિસ્તાર** ૨૨ ચોરસ માઈલ **વસ્તી**-૧૦ લાખ માણસની **વસ્યાની સાલ**-ઈ સ ૧૬૬૧મા પોર્ટુગીઝ પાસે અગ્રેજોને પહેરામણીમા મળ્યો **મુખ્ય ઉદ્યોગ**-કારખાના ને વેપાર **આયાત**-ગરમ તથા સુતરાઉ કાપડ, રેશમ, દવા, દારૂ, કાચકામ, ધાતુ,

કરીઆણું ચા, ખાંડ, લોઢાનો સામાન, સચાઓ, ગ્રામીન રમકડા **નિકાસ**-અનાજ તલીબીઆ ૩, ચામડા, હાડકા શણ, ઊન **ગુફા** ધારાપુરી, ભિગર ટનેરી **જોવા લાયક સ્થળો**-મ્યુનિસિપાલીટીનુ મકાન ક્રાફર્ડ મારકીટ ટંકશાળ, ટાઉનહોલ, બારીબંદરનુ સ્ટેશન રાજાબાઈ ટાવર, પોસ્ટ ઓફિસ, હાઇકોર્ટ, દીવાદાંડી, વિક્ટોરિઆ બાગ, સંગ્રહસ્થાન ગોદી

સ ૧૦૯] મુબઇ વિભાગ કયા વિભાગ સાથે જોડાએલો નથી

જ ૧૦૯] મધ્ય વિભાગ

સ ૧૧૦] મુબઇ વિભાગની આબાદીનો આધાર શેના છે?

જ ૧૧૦] કારખાના ને વેપાર

સ ૧૧૧] હિંદુસ્તાનના કયા કયા મુખ્ય શહેરો સાથે મુબઇ કેવી રીતે જોડાએલુ છે?

જ ૧૧૧] મદ્રાસ, દિલ્હી ને કલકત્તા સાથે રેલવેથી લંકા ને બ્રહ્મદેશ સાથે આગબોટથી

સ ૧૧૨] જિલ્લાઓ અને મુબઇ બેટ સિવાય ઇલાકાની બહાર ગવર્નરના તાબામા શુ શુ છે?

જ ૧૧૨] અરબસ્તાનમા એડન, પેરિસ ને માંકાદા

સ ૧૧૩] એડન વિષે શુ જાણો છો?

જ ૧૧૩] એડનનુ ક્ષેત્રફળ ૮૦ ચોરસ માઇલ છે મુબઇથી આગબોટને રસ્તે ૧૬૬૪ માઇલ દૂર છે ત્યા ૭ દિવસમા જવાય છે વસ્તી ૩૬ હજાર માણસની છે તાપ ઘણો

ને વરસાદ નહિ જેવોજ પડે છે અરબસ્તાન ને આફ્રિકાના કિનારાના બંદરો સાથે એનો વેપાર છે આગબોટનું મોટું બંદરાન છે એ મુંબઇ બેટના કમિશનરના તાબામાં છે ટીપ-નાકાટ્રામા એળીઆ થાય છે

મુખ્ય નિકાસ-કાપડ, અનાજ, ગુંદ, તમાકુ ને ચામડાં

અ ૧૧૪] મધ્ય વિભાગના જિલ્લા તેના મુખ્ય શહેરો તથા દેશી રાજ્યો વર્ણવો

જ ૧૧૪] **મધ્ય વિભાગ.**

જિલ્લા.	**મુખ્ય શહેરો.**
૧. પશ્ચિમ ખાનદેશ જિલ્લો.	**ધુળીઆ,** માલેગામ નંદરબાર
૨. પૂર્વ ખાનદેશ જિલ્લો.	**જળગામ,** ભુસાવળ, અમલનેર, નસીરાબાદ
૩. નાશક જિલ્લો.	**નાશક,** ત્ર્યંબક, દેવલાલી, સિન્નર, ઇગતપુરી, મનમાડ
૪. અહમદનગર જિલ્લો.	**અહમદનગર,** ખર્ડા, કોપરગામ, સંગમનેર, અકોલા
૫. પુના જિલ્લો.	**પુના,** ખડકી, લોણાવલા (લાનોલી) જુન્નર, ઘોડ
૬. સતારા જિલ્લો.	**સતારા,** મહાબળેશ્વર કોરેગામ, વાઈ
૭. શોલાપુર જિલ્લો.	**શોલાપુર,** બાર્શી, પંઢરપુર

દેશી રાજ્યો.

૧. મહેવાસી પરગણાં ૨. સુરગાણાનો મુલક.
૩. સતારા જાગીર એમા ભોર ફલટણ ને ઔધ જાગીર તથા અક્કલકોટ સમ્થાન છે

સ ૧૧૫] મધ્ય વિભાગના પર્વત, નદી વસ્તી, ભાષા, પેદાશ, હુન્નર, નિકાસ, જાત્રાના ઠેકાણા, હવા ખાવાના ઠેકાણા તથા રેલવે લખો

જ ૧૧૫] **પર્વત**-ચાન્દવડ સાતમાળી અથવા અજિન્ટા, સહ્યાદ્રિ અજિન્ટામા બૌદ્ધ લોકની ગુફા છે **નદીઓ** ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, નીરા, સીના, વાર્ણા **વસ્તી**-૬૩૮૭૦૦૦ **ભાષા**-મરાઠી **પેદાશ**-દ્રાક્ષ તથા મેવો, બાજરી, ઘઉ, તેલીબીઆ, રૂ **હુન્નર** જાડા કાગળ, તાંબા પિત્તળના વાસણ તથા દક્ષિણી સાડી બનાવવાનો **નિકાસ**-રૂ તેલીબીઆ, અનાજ, હાથવણાટનુ કાપડ તાંબાપિત્તળના વાસણ, ચોપડાના કાગળ, સાડીઓ **જાત્રાનાં ઠેકાણાં**-નાશક, ત્ર્યંબક પંઢરપુર **હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં**-દેવલાલી, લોણાવલા (લાનોલી), મહાબળેશ્વર, પંચગની **રેલવે**-જી આઈ પી રેલવે એનો એક ફાંટો ખાનદેશ જિલ્લામા અને બીજા પુના તથા શોલાપુર જિલ્લામા જાય છે

ટીપ—સહ્યાદ્રિનુ કળસુબાઈ શિખર મહાબળેશ્વર કરતા ઉંચું છે, તે અહમદનગર જિલ્લામા છે પશ્ચિમ ખાનદેશ જિલ્લામા તાપી નદીપર પ્રકાશે પ્રખ્યાત જાત્રાનું સ્થળ છે, અહમદનગર જિલ્લામા ૨૧૦૦૦ ખ્રિસ્તી છે

પ્ર ૧૧૦] મધ્ય વિભાગમા કયો કયો મેવો ક્યા થાય છે ?

ઉ૦ ૧૧૦] નાશકમા લીલી દ્રાક્ષ, અંજીર ને નારંગી થાય છે

પ્ર ૧૧૧] મધ્ય વિભાગના મુખ્ય શહેરો પ્રખ્યાતી સાથે લખો

ઉ૦ ૧૧૧] **ધુળીઆ**-અફીણ તથા રૂના વેપારનુ મથક પાંજરા નદીપર છે **નંદરબાર**-નંદગવળી મુસલમાને વસાવ્યું હતુ કપાસ, અફીણ, રૂ, ચણા ને ગેસા તેલના વેપારનુ મથક **જળગામ**-રૂ તેલ, અફીણના વેપારનુ મથક **ભુસાવળ** રેલ્વે જંક્શન છે અહીંથી બે ફાંટા પડે છે એક ફાંટો જબલપુર થઈ અલ્હાબાદ ને બીજો ફાંટો નાગપુર થઈ કલકત્તા જાય છે

નાશક-ગોદાવરીને કાંઠે જાત્રાનુ શહેર અહીં પંચવટી છે ત્રાંબા પિત્તળના વાસણ વખણાય છે **દેવલાલી**-હવા ખાવાનુ સ્થળ છે **ત્ર્યંબક**-ગોદાવરીને કાંઠે જાત્રાનુ સ્થળ છે અહીં દર બાર વરસે જાત્રા ભરાય છે **સિન્નર**-એમા શેરડી, પાન ફળો ને ડાંગર પાકે છે **અહમદનગર**-સીના નદીને કાંઠે અહમદ નિજામશાહે વસાવ્યુ હતુ કિલ્લો જોવા લાયક છે અહીંની દક્ષિણી સાડીઓ વખણાય છે **ખર્ડા** અહીંઆ મરાઠાએ નિજામને હરાવ્યો હતો એ લડાઈને કુર્દલાની લડાઇ કહે છે **પુના**-પેશ્વાની રાજધાની હતી મધ્ય વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર છે તેથી કમિશનર સાહેબ અહીં રહે છે ચોમાસામા ગવર્નર સાહેબ અહીં રહે છે પાન વખણાય છે

ખડકી-અહીં અંગ્રેજ અને પેશ્વા વચ્ચે લડાઈ થઇ હતી લશ્કરની છાવણી છે **લોણાવલા**-(લાનોલી) બોરઘાટપર હવા ખાવાનુ સ્થળ છે અહીંથી થોડ છેટે કાર્લીની ગુફા જોવા લાયક છે **સતારા**-સત્તર કોટ, દરવાજા ને બુરજ હતા, તેથી એ નામ પડ્યુ છે શિવાજીના વંશની રાજધાની હતી **મહાબળેશ્વર**-સહ્યાદ્રિપર હવાખાવાનુ સ્થળ છે વહાર સ્ટશનથી ૪૦ માઇલ દૂર છે પુનેથી પગ રસ્તે મોટરમા જવાય છે. ઉનાળામા ગવર્નર સાહેબ અહી રહે છે **શોલાપુર**-દેશી લુગડા અને જુવાર વખણાય છે. કાતવાની તથા વણવાની મીલો છે **બાર્સી**-કપાસ ને તેલીબીઆના વેપારનુ મથક છે એ આ જીલ્લાની બહારની હદમા છે **પંઢરપુર**-ભીમા નદીપર જાત્રાનુ ઠેકાણુ છે એમા વિઠ્ઠલનાથનુ દહેરૂ છ તપખીર, અગરબત્તી, કંકુ ને દાળીઆ વખણાય છે **ફલટણ**-પત્થરની કોરેલી મૂર્તિઓ વખણાય છે **યેવલા** નાશક જિલ્લામા છે હાથના વણાટનુ કાપડ વખણાય છે **પીપળનેર**-પશ્ચિમ ખાનદેશ જિલ્લામા છે અહીં વરસાદ બહુ પડે છ **પંચગની**-મહાબળેશ્વર પાસે હવા ખાવાનુ સ્થળ છ

પ્ર ૧૧૮] મધ્ય વિભાગના, કયા કયા તાલુકા જીલ્લાની બહાર છે ?

જ ૧૧૮] શોલાપુર જિલ્લાનો બાર્સી તાલુકો તથા અહમદનગર જિલ્લાનો જામખેડ તાલુકા.

સ ૧૧૯] દક્ષિણ વિભાગના જિલ્લા તેના મુખ્ય શહેર તથા દેશી ગજ્યો લખો

જ ૧૧૯] **દક્ષિણ વિભાગ.**

જિલ્લા.	મુખ્ય શહેરો.
૧. વિજાપુર જિલ્લો	**વિજાપુર,** તાલીકોટ કલાદગી બાગલકોટ
૨. બેલગામ જિલ્લો	**બેલગામ,** ગોકાક, અથણી
૩. ધારવાડ જિલ્લો	**ધારવાડ,** હુબળી, ગદગ
૪. કાનડા જિલ્લો	**કારવાર,** કુમટા, હોનાવર, ગોકર્ણ
૫. રત્નાગિરિ જિલ્લો	**રત્નાગિરિ,** માલવણ, વેંગુર્લાં
૬. કોલાબા જિલ્લો	**અલીબાગ,** ઉરણ, મહાડ, માથેરાન, ચેઉલ

ટીપ -વિજાપુર જિલ્લાને પહેલા કલાદગી જિલ્લો કહેતા હતા

દેશીરાજ્યો.	મુખ્ય રાજ્યો.
૧. કોલ્હાપુર સંસ્થાન	કોલ્હાપુર
૨. દક્ષિણ મરાઠા જાગીર	(૧) સાંગલી, (૨) મીરજ વડી શાખા (૩) મીરજ નાની શાખા, (૪) કુરૂદવાડ વડી શાખા, (૫) કુરૂદવાડ નાની શાખા, (૬) જમખંડી, (૭) મુધોળ, (૮) રામદુર્ગ

૩. **જત અને ડફળાપુર સંસ્થાન**	જત, ડફળાપુર
૪. **સાવનુર સંસ્થાન.**	સાવનુર
૫. **સાવતવાડી સંસ્થાન.**	સાવતવાડી
૬. **જંજીરા સંસ્થાન.**	જંજીરા

સ ૧૨૦] દક્ષિણ વિભાગની રેલ્વે, પર્વત, નદી, બંદર, ધોધ, ઉના પાણીના ઝરા, જંગલો, વસ્તી, ભાષા, પેદાશ, હુન્નર, ખનીજ, નિકાસ, હવા ખાવાના સ્થળ ને જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૧૨૦] **રેલ્વે**-વેસ્ટ ઇંડિઆ પોર્ટુગીઝ રેલ્વે લોંઢાથી માર્મ ગોવા સુધી જાય છે **પર્વત**-સહ્યાદ્રિ એ ઉત્તર દક્ષિણ આવેલો છે તેથી દક્ષિણ વિભાગના પૂર્વ પશ્ચિમ એમ બે ભાગ થાય છે **નદીઓ**-ભીમા, કૃષ્ણા, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા, તુંગભદ્રા, શિગવતી **બંદરો**-અલીબાગ, રત્નાગિરિ, માલવણ, વેંગુર્લા, કારવાર, અંકોલ, કુમટા ને હોનાવર **ધોધ**-ઘટપ્રભાનો ને ગેરસપ્પાનો **ઉના પાણીના ઝરા**-દાપોલી, ખેડ, સંગમેશ્વર ને રાજાપુર એ રત્નાગિરિ જિલ્લામાંછે **જંગલો**-કોલાબા, રત્નાગિરિ ને બેલગામ જિલ્લાનું. **વસ્તી**-૫૦૩૧૦૦૦ માણસની છે **ભાષા**-મરાઠીને કાનડી **પેદાશ**-ડાંગર, નાળિએર, સોપારી, કઠોળ, જુવાર, બાજરી, ઘઉં, કપાસ, તેલીબીઆ, એલચી **હુન્નર**-કાથાના દોરડા વણવાનો, સાદડી ગુંથવાનો, કાચની બંગડી બનાવવાનો, દેશી કાપડ વણવાનો તથા તેલ કાઢવાનો **ખનીજ**-સોનું, રૂપું, લોઢુ, તાંબું. **નિકાસ**-ચોખા, રૂ, સાગ, નાળિએર, કોપરેલ, મીઠું, સુખડ

હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-માથેરાન **જાત્રાનાં ઠેકાણાં**-ગોકર્ણ

અ ૧૨૧] દક્ષિણ વિભાગના મુખ્ય શહેરો પ્રખ્યાતી સાથે શબ્દો

ર્ય ૧૨૧] **વિજાપુર**-મુસલમાનની રાજધાનીનુ શહેર હતુ રોજો જોવા લાયક છે આ રોજાનો ઘુમટ પૃથ્વીપર મોટામા મોટો છે **તાલીકોટ**-ઐતિહાસિક શહેર છે અહિઆ દક્ષિણના મુસલમાન પાદશાહે વિજયનગરના હિંદુ રાજાને હરાવ્યો હતો **બેલગામ**-એનુ નામ વેણુગ્રામ છે કારણ કે અહીં વેણુ=વાસ બહુ થાય છે દક્ષિણ વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર છે તેથી એમા કમિશનર રહે છે એમા લશ્કરની છાવણી છે **ગોકાક**-રમકડા વખણાય છે અહીંથી ઘટપ્રભાનો ધોધ જોવા જવાય છે **અથણી**-અહીંથી ધાબળા ને સુરોખાર બહારગામ જાય છે અને ડાગર નાળિએર ને મા ઠલા આવે છે **ધારવાડ** એ શહેરનો કિલ્લો ધાર રાવે બધાવ્યો હતો રૂના વેપારનુ મથક છે **હુબળી**-સુતરાઉ ને રેશમી કાપડ, તાબાના વાસણ, અનાજ અને મીઠાના વેપારનુ મથક છે **કારવાર** ઇલાકામા ત્રીજા નબરનુ બદર છે **હોનાવર**-એ બદર છે અહીંથી ગેરસપ્પાનો ધોધ જોવા જવાય છે **ગોકર્ણ**-જાત્રાનુ ઠેકાણુ છે શિવે રામને જે બાણ આપ્યુ હતુ તે આ દહેરામા છે **રત્નાગિરિ**-બદર છે **માલવણ**-એ બદર છે આ બદરમાના એક બેટપર સિંહદુર્ગ નામનો એક મોટો કિલ્લો હતો, તેમા દરીઆમા લૂટ કરનારા (ચાચીઆ) રહેતા હતા. **વેંગુર્લા**-બદર છે અહીં કાજુ બહુ થાય છે.

બેલગામનો બધો માલ આ બંદરેથી બહારગામ જાય છે **અલીબાગ**-અલી મુસલમાને ઘણા કુવા બંધાવી આપેલા તે પરથી એ નામ પડયું એ બંદર છે **ઉરણ**-અહીં દારૂ ગાળવાની ભઠ્ઠીઓ છે **મહાડ**-બૌદ્ધ લોકોની જોવા લાયક ગુફા અહીંથી થોડે દૂર છે **માથેરાન**-સહ્યાદ્રિમા હવા ખાવાનુ સ્થળ છે નેરળ સ્ટેશનથી રેલવે રસ્તે જવાય છે **ચેઉલ**-એનુ નામ ચંપાવતી અને રેવતી ક્ષેત્ર છે. અહીના ચેવલી પાન ગુજરાતમા આવે છે અહીં રેશમી કાપડ બને છે **કોલ્હાપુર** શિવાજીના વંશની શાખાનુ રાજ્ય છે પોલિટિકલ એજંટ અહીં રહે છે **મીરજ**-એમા સારંગી ને તંબુરા સારા બને છે **શીરહટ્ટી**-સાગલી સંસ્થાનનુ ગામ ધારવાડ જિલ્લામા તુંગભદ્રાને કાંઠે છે **સાવનુર**-મુસલમાની સંસ્થાન ધારવાડ જિલ્લામા છે એના પોલિટિકલ એજંટ ધારવાડના કલેકટર છે **સાંવતવાડી**-ફોડ સાવંતે આ શહેર વસાવ્યુ હતુ એને વાડી પણ કહે છે **જંજીરા**-જાફરાબાદના સીધીનુ રાજ્ય છે જઝીરા (ટાપુ) પરથી જંજીરા નામ પડ્યુ છે એમા સીધીની વસ્તી છે **ગોવા (પાંજિમ)**-પોર્તુગીઝની રાજધાનીનુ શહેર તથા બંદર છે પોર્તુગીઝનો ગવર્નર જનરલ અહીં રહે છે

સ ૧૨૨] કયા વિભાગમા એલચી, સોપારી, મરી, કાજુ, ને કોકમ થાય છે જ ૧૨૨] દક્ષિણ વિભાગમા

સ ૧૨૩] દક્ષિણ વિભાગમા કયો પાક વધારે થાય છે? જ ૧૨૩] ડાંગર.

સ. ૧૨૪] સ્લેટના પત્થર ક્યાથી નીકળે છે? જ. બેલગામ જિલ્લામાથી

સ. ૧૨૫] કીમતી ખનીજો ક્યા જિલ્લામાથી નીકળે છે? જ. ધારવાડ

સ. ૧૨૬] સાગલી સસ્થાનનુ મગળવેઢા, અને શીરહટ્ટી ક્યા છે?

જ. ૧૨૬] મગળવેઢા શોલાપુરની દક્ષિણ અને શીરહટ્ટી ધારવાડ જિલ્લામા છે

સ. ૧૨૭] શિવાજીના વશજોનુ રાજ્ય હાલમા ક્યા છે?

જ. ૧૨૭] કોલ્હાપુરમા

પરચુરણ પ્રશ્નોત્તર.

સ. ૧૨૮] ક્યા ક્યા જિલ્લાના કલેક્ટરો પોલિટિકલ એજંટ છે ને તેમના તાબામા ક્યા ક્યા રાજ્યો છે? જ. ૧૨૮]

જિલ્લાના કલેક્ટર	પોલિટિકલ એજંટ	જિલ્લાના કલેક્ટર	પોલિટિકલ એજંટ
સુરત	સચીન એજન્સિ	સતારા	ઔધ ને ફલટણ.
ખેડા	ખભાત સંસ્થાન	શોલાપુર	અક્કલકોટ સસ્થાન
પચમહાલ	રેવાકાઠા એજન્સિ	વિજાપુર	જત ને ડફળાપુર
થાણા	જવાર સસ્થા	ધારવાડ	સાવનુર સસ્થાન
સક્કર	ખૈરપુર સસ્થાન	કોલાબા	જજીરા
પશ્ચિમ ખાનદેશ	મહેવાસીપરગણા		
નાશક	સુરગણાનો મુલક		
પુના	ભોર સસ્થાન		

કોલ્હાપુરના પોલિટિકલ એજંટ–દક્ષિણ મરાઠા જાગીરના પોલિટિકલ એજંટ છે.

સ ૧૨૯] ખાસ પોલિટિકલ એજન્ટો કયા કયા છે ?

જ ૧૨૯] પાલણપુર એજન્શિ, મહીકાંઠા એજન્સિ, ઝાલાવાડ પ્રાન્ત, ગોહિલવાડ પ્રાંત, મોરબી પ્રાન્ત, હાલાર પ્રાન્ત, કચ્છ પ્રાંત, અને કોલ્હાપુર સંસ્થાનમાં

સાવંતવાડીમાં પોલિટિકલ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ છે

સ ૧૩૦] સિંધ વિભાગના કયા જિલ્લામાં ડેપ્યુટી કમિશનર છે ?

જ ૧૩૦] સિંધનો ઉપલો સરહદનો મુલક, અને થરપારકર જિલ્લો

સ ૧૩૧] સાવંતવાડીને વાડી શા કારણથી કહેતા હશે ?

જ ૧૩૧] એમાં વાડીના જેવા ફળો જેવા કે નાળિએર સોપારી, કેરી, કેળા, લીંબુ, કાજુ, ફણસ, અને કોકમ થાય છે માટે.

સ ૧૩૨] ખીણ, ઉચ્ચ પ્રદેશ, ઘાટ, એજન્સિ, જંકશન, બારૂ, ગોદી, ટનલની વ્યાખ્યા આપો

જ ૧૩૨] **ખીણ**-બે પહાડ વચ્ચેની નિચાણ જગા **ઉચ્ચ પ્રદેશ**-પહાડો પર આવેલો પ્રદેશ **ઘાટ**-પર્વતમાંથી જવા આવવાનો રસ્તો **એજન્સિ**-નાના દેશી રાજ્યનો જથો **જંકશન**-જ્યાં આગગાડીના રસ્તા મળે છે તે જગા **બારૂ**-વહાણો સહીસલામત રહી શકે એવો પાણીનો ભાગ **ગોદી**-આગબોટમાંથી માલ ચઢાવવા ઉતારવા માટે બારામાં જે બાંધકામ કરેલું તે **ટનલ**-પહાડ કે જમીનની અંદર થઈને જવાય તેવો કોરીને બનાવેલો રસ્તો

સ ૧૩૩] ખાલસા એટલે શું ?

જ ૧૩૩] અંગ્રેજ સરકારની સંપૂર્ણ માલકીનો મુલક

સ ૧૩૪] દેશની આબાદીનો આધાર શાના ઉપર રહેલો છે ?

જ ૧૩૪] ખેતી, ખનીજ, હુન્નર ને વેપાર

સ ૧૩૫] અંગ્રેજ સરકારનું પોતાનું રાજ મુંબઈ ઇલાકામાં ક્યાં ક્યાં છે?

જ ૧૩૫] બધા જિલ્લાઓમાં, અને મુંબઈ બેટમાં

સ ૧૩૬] જિલ્લાઓ અને મુંબઈ બેટ સિવાય ઇલાકાની બહાર ગવર્નર સાહેબની સત્તા ક્યાં ક્યાં છે?

જ ૧૩૬] અરબસ્તાનમાં એડન, પેરિમ ને સોકોટ્રા

સ ૧૩૭] ઇલાકામાં મીઠું ક્યાં ક્યાં પકવવામાં આવે છે?

જ ૧૩૭] કાઠિયાવાડમાં ઉદીયાણા, ભાવનગર તાબાના ગામો, ખારાઘોડા ધારાસણા વસઈ ભાંડુપ, માહુગા તથા કોલાબા જિલ્લામાં

સ ૧૩૮] ચરોતર, કાનમ બારાં, ભાલ, મેવાસ, લાટ અને નળકાંઠો ક્યાં આવ્યા?

જ ૧૩૮] **ચરોતર**-ખેડા જિલ્લાનો મધ્યભાગ **કાનમ**-ભરૂચ જિલ્લાનો પૂર્વભાગ **બારાં**-ભરૂચ જિલ્લાનો પશ્ચિમ ભાગ **ભાલ**-ધોળકા તથા ધંધુકા તાલુકાનો અને કાઠિયાવાડનો કેટલોક ભાગ **મેવાસ**-મહી નદીની આસપાસનો મુલક **લાટ**-મહી અને નર્મદા વચ્ચેનો મુલક **નળકાંઠો**-નળ સરોવરની આસપાસનો ભાગ

સ ૧૩૯] મુંબઈ ઇલાકાની છેક ઉત્તરમાં તથા છેક દક્ષિણમાં ક્યા વિભાગ આવ્યા?

જ ૧૩૯] ઉત્તરમાં સિંધ વિભાગ. દક્ષિણમાં દક્ષિણ વિભાગ.

સ ૧૪૦] ક્યા વિભાગમાં મુસલમાનની વસ્તી વધારે છે?

જ ૧૪૦] સિંધ વિભાગમાં.

સ. ૧૪૧] ઉત્તર વિભાગ ને સિંધ વિભાગનો મુકાબલો કરો.

જ ૧૪૧] ઉત્તર વિભાગ.	સિંધ વિભાગ
૧ ૧ ગણો	સાડા ત્રણ ગણો
૨ પશ્ચિમમા અરબી સમુદ્ર	પશ્ચિમમા હાલા પર્વત
૩ વરસાદ વધારે ને તાપ ઓછો	રરસાદ ઓછો ને તાપ વધારે
૪ હવા ભેજવાળી	હવા ગરમ
૫ ઇમારતી લાકડુ થાય છે	ઇમારતી લાકડુ થતું નથી
૬ ગુજરાતી ભાષા	સિંધી ને બલુચી ભાષા
૭ હિંદુની વસ્તી વધારે	મુસલમાનની વસ્તી વધારે
૮ વસ્તી વધારે	વસ્તી ઓછી
૯. પૂર્વ ભાગમા ડુંગરો	પૂર્વ ભાગમા રણ
૧૦ ઢાળ પશ્ચિમનો	ઢાળ દક્ષિણનો
૧૧ ધરોપર નળીઆ	ધરો પર ધાબા

સ ૧૪૨] થાણા જિલ્લો ઉત્તર વિભાગના બીજા જિલ્લાઓથી કઇ કઇ બાબતમા જુદો પડે છે.

જ ૧૪૨] (૧) ગુજરાતમા ગુજ`ાની ભાષા બોલાય છે ત્યારે થાણામા મરાઠી ભાષા બોલાય છે (૨) ગુજરાતના બ્રાહ્મણો ઔદિચ્ય કહેવાય છે, ત્યારે થાણાના બ્રાહ્મણો ચિત્તપાવન (કોકણસ્થ) કહેવાય છે (૩) ગુજરાતના જિલ્લાઓ કરતા થાણા જિલ્લામા ડાગરનો પાક વધુ થાય છે. અને વરસાદ વધુ પડે છે

સ. ૧૪૩] ગુજરાતના કયા કયા જંકશનોથી કયા કયા જવાય છે ?

જ. ૧૪૩] ૧. **બીલીમોરાથી** કાલાઅંબા. ૨ **સુરતથી** અમલનેર ૩ **કોસબાથી** ઝખવાવ ૪. **અંકલેશ્વરથી** નાંદોદ. ૫ **ભરૂચથી** જબુસર. ૬. **મીઆગામથી** ડભોઇ.

૭ **ડભોઈથી** છોટાઉદેપુર ૮ ડભોઈથી ચાદોદ ૯ **વિશ્વામિત્રીથી** જંબુસર ૧૦ વિશ્વામિત્રીથી ડભોઈ. ૧૧ **વડોદરાથી** ગોધરા ૧૨, **ગોધરાથી** લુણાવાડા. ૧૩ ગોધરાથી દાહોદ ૧૪ **આણંદથી** પેટલાદ ૧૫. **પેટલાદથી** ખંભાત ૧૬ આણંદથી ગોધરા ૧૭ આણંદથી નડિઆદ ૧૮ **નડિઆદથી** કપડવંજ ૧૯ નડિઆદથી અમદાવાદ ૨૦ **અમદાવાદથી** ધોળકા ૨૧ અમદાવાદથી ખેડબ્રહ્મા ૨૨ અમદાવાદથી મહેસાણા ૨૩ **મહેસાણાથી** બેચરાજી ૨૪ મહેસાણાથી પાટણ ૨૫ મહેસાણાથી પાલણપુર ૨૬ **પાલણપુરથી** ડીસા ૨૭ પાલણપુરથી આબુરોડ ૨૮ અમદાવાદથી વીરમગામ. ૨૯ **વીરમગામથી** ખારાઘોડા ૩૦ વીરમગામથી વઢવાણ ૩૧ **વઢવાણથી** ધ્રાંગધ્રા ૩૨ વઢવાણથી ધોળા. ૩૩ **ધોળાથી** ભાવનગર ૩૪ ધોળાથી જેતલસર ૩૫ **જેતલસરથી** વેરાવળ ૩૬ જેતલસરથી પોરબંદર. ૩૭ જેતલસરથી રાજકોટ ૩૮ **રાજકોટથી** જામનગર ૩૯ રાજકોટથી વાંકાનેર ૪૦ **વાંકાનેરથી** મોરબી ૪૧ વાંકાનેરથી વઢવાણ

પરીક્ષામાં આવેલા પ્રશ્નો

સ. ૧] ભૂશિર, અખાત, નદીનુ મૂળ, ડેલ્ટા, ખીણુ, ટનલ, ઘાટ, બદર અને બેટ એટલે શુ તે સમજાવો

સ. ૨] તમે જે જિલ્લામા રહેતા હો, તે જિલ્લાની સીમા, તાલુકા મુખ્ય નદી તથા તેના પરના મોટા ગામ લખો

સ ૩] ગુજરાત પ્રાતમા આવેલા દેશી રાજ્યો ગણાવો

સ ૪] ખેડા જિલ્લાના તાલુકા, ભરૂચ જિલ્લાની નદી અને સુરત જિલ્લાના હવા ખાવાના ઠેકાણા લખો

સ ૫] તમારા જિલ્લાની ખેતીની તથા ખનીજ પેદાશ અને નિકાસ લખો

સ ૬] નહેર એટલે શુ? તે શા કામમા આવે છે? તમારા ઈલાકામા ક્યા ક્યા નહેરો આવેલી છે

સ ૭] નીચેની જગાઓ શુ છે? ક્યા છે? અને શા માટે પ્રખ્યાત છે? તુળશીશ્યામ, ખભાત, હુબલી, ત્ર્યબક, ભુજ, ગેરસોપા, વિજાપુર, ઉમરકોટ, દ્વારકા, શેત્રુજો, સિધુ, બેલગામ, અહમદનગર, સહ્યાદ્રિ, બોરઘાટ, મહાબળેશ્વર, વસઈ

સ ૮] મુબઈ ઈલાકાની મુખ્ય નદીઓ લખો તેઓ ક્યાથી નીકળી કોને મળે છે, અને તે પર જે મોટા શહેરો હોય તે લખો

સ ૯] ગુજરાતના બદરો દક્ષિણથી શરૂ કરી અનુક્રમે લખો

સ ૧૦] નર્મદા, તાપી, ભીમા, સરસ્વતી ને ગોદાવરી નદી પરના જાત્રાના ઠેકાણા લખો

સ ૧૧] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લા, એજન્સિ તથા સસ્થાન તેના મુખ્ય શહેરો સહીત લખો.

સ ૧૨] મુબાઈ ઇલાકાના કના વેપારના ને લશ્કરની છાવણીના મથક ગણાવો

સ ૧૩] માડવી, ઇદ્રાબાદ, ગીરનાગિરિ, પીપળનેર મેથેરાન, ગોકર્ણ, દેવલાલી, વડાદરા, રાજકોટ, સોમનાથપાટણ, વડતાલ, ભાડભુત, આબુ, કપડવંજ, ખડકી, દેવલાલી, સાગલી, પંઢરપુર, શિરાવતી, ચાન્દવડ, મહી એ શુ છે? ક્યા છે? ને શાને માટે પ્રખ્યાત છે?

સ ૧૪] મુબાઈ ઇલાકાના રાજકીય ભાગ, અધિકારી તથા રાજધાની લખો

સ ૧૫] કુદરતી ભાગો શા ઉપરથી પડે છે? મુબાઈ ઇલાકાના કુદરતી ભાગ ગણાવો

સ ૧૬] બગાળાના અખાતને મળનારી તથા પૂર્વથી પશ્ચિમમા વહેનારી નદીઓ લખો

સ ૧૭] ડાગર, તમાકુ, મીઠુ, મકાઈ, નાળિએર મહુડા, ઘઉ તથા કપાસ મુબાઈ ઇલાકામા કયા કયા થાય છ

સ ૧૮] મુબાઇ ઇલાકામાથી દેશાવર જતી તથા પરદેશથી આવતી પાચ પાચ મુખ્ય વેપારની જણસો લખો

સ ૧૯] એક વહાણ કરાચીથી કિનારે કિનારે કારવાર જાય છે, તો રસ્તામા જે જે બદરો, નદીના મુખો તથા બેટ આવે તે અનુક્રમે લખો

સ ૨૦] ઇલાકામા વસ્તી વધારે છે છતા મોટા શહેરો થોડા હોવાનુ કારણ શું?

સ. ૨૧] કાઠિઆવાડની તથા કોકણની નદીઓ નાની કેમ છે તે સમજાવો.

સ ૨૨] મુંબઈ ઇલાકામા એવો કયો વિભાગ છે કે જ્યા ખેતી બીલકુલ થતી નથી ?

સ ૨૩] દેશની આબાદીનો આધાર કઈ કઈ બાબત પર છે ?

સ ૨૪] ખાલસા મુલક એટલે શુ ? સસ્થાન એટલે શુ ?

સ ૨૫] નીચની જગાઓ નકશામા બતાવો ને શાને માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો અહમદનગર, યેઉલ, વસઈ, ભુસાવળ, કપડવંજ, ગોવા, વલસાડ, ગિરાવતી, મેવાન, ડીસા, ગોધરા, મહાબળેશ્વર, વાદગ ગદડા, હોનાવર, દીવ, ભાવનગર, ઇડર, સુરત, નદરબાર, પાલિતાણા, રાજકોટ, જેકોબાબાદ, એડન, બેલગામ, પુના, શોલાપુર, જુનાગઢ, ચાપાનેર, નાશક, બનાસ, સાષ્ટી, પેરિમ, કેપરામાસ, વેગુર્લા, ઉરણ, લાનોલી, ગોકર્ણ, હુબળી, માટાટ્રા, થળઘાટ, ઇગતપુરી, મનમાડ, ધોડ, લોટા

સ ૨૬] સિંધ કરતા ગુજરાતમા નદીઓ વધારે છે તેના કારણ સમજાવો

સ ૨૭] કરાચીથી આગગાડીમા મુબઈ જતા કયા કયા મોટા સ્ટેશનો આવશે ?

સ ૨૮] ઇલાકાનો રાજવહીવટ સમજાવો

સ ૨૯] કયા કયા જિલ્લાના કલેકટરો પોલિટિકલ એજંટ છે ?

સ ૩૦] ઇલાકામા આવેલા મુસલમાની રાજ્ય તથા જાત્રાના ઠેકાણા લખો

સ ૩૧] મુબઈ ઇલાકામા ખાસ જોવા લાયક જગાઓ ગણાવો

સ ૩૨] મુબઇ ઇલાકાના નકશાના ખોખામા નીચેની જગાઓ પૂરો નવસારી, ખંભાત, ધંધુકા, વઢવાણ, વીરમગામ, સુરત,

જાફરાબાદ, ખડાં, જળગામ, અથણી, બેલગામ, પુના, કરાચી, અમદાવાદ, માઊ (રાસમુગરી), વડોદરા, ભુજ, માંડવી, રત્નાગિરિ, કારવાર, રાજકોટ, પાલણપુર, વસઈ, સિદ્ધપુર, હૈદ્રાબાદ, કાલ્હાપુર, વલસાડ, કલ્યાણ, ઇગતપુરી, મનમાડ, લોણા, ગોવા, પારનેર, ખારાઘોડા, બરહાનપુર, દાહોદ, લખુંદ્રા, ઇંદ્રાબાદ, નાનંદ, નવાનગર, મેહેરગન, ડાકોર

સ ૩૩] કાઠિઆવાડના પ્રાંતોના નામ, અધિકારી તથા તેના મુકામ અને દરેક પ્રાંતોમા આવેલા મુખ્ય રાજ્ય લખો

સ ૩૪] મુંબઈથી કરાચી કયે કયે માર્ગ જઈ શકાય ?

સ ૩૫] ગુજરાતમા આવેલા રેલ્વેના જંક્શન લખો

સ ૩૬] ઇલાકામા વધારેમા વધારે તાપ તથા વરસાદ ક્યા પડે છે ?

સ ૩૭] કાકણમા વધારે વરસાદ પડવાનુ અને સહ્યાદ્રિની પૂર્વમા ઓછો પડવાનુ કારણ સમજાવો

સ ૩૮] મુંબઈ ઇલાકામા મોટામા મોટા પર્વત, નદી, દેશીરાજ્ય, ભાગ, બેટ શહેર ને બંદર લખો

સ ૩૯] મધ્ય વિભાગ તથા દક્ષિણ વિભાગના દેશી રાજ્યો લખો.

સ ૪૦] થાણા ને કોલાબા જિલ્લા કઈ કઈ વાતે મળતા છે ?

સ ૪૧] સિંધમા ડેપ્યુટી કમિશનરે કેટલા છે ને તેમના તાબામા કયા કયા જિલ્લા છે ? તમારા ઇલાકામા નોન રેગ્યુલેશન પ્રાંત કયો છે ?

સ ૪૨] નીચેના સ્થળો નકશામા બતાવો તથા નામ પડવાના કારણ લખો ભુજ, જુનાગઢ, ભરૂચ, બેલગામ, કાઠિઆવાડ, સિંધ, જેકોકાબાદ, મેમદાવાદ, અમદાવાદ, અમરનગર, અલીબાગ,

સનાગ સુરત, ભાડભુત, બહધાન, સિદ્ધપુર, જજીરા, નાનક, દીવ.

સ ૪૩] સિધ વિભાગના જિલ્લા, ઉત્તર વિભાગની નદી, મધ્ય વિભાગના દેશીરાજ્યો અને દક્ષિણ વિભાગના બદરો લખો

સ ૪૪] આ મુબઈ ઇલાકાની ભતળ રચના અને હવાની લોકો પર શુ અસર થયેલી છે ? આ પાકપર શુ અસર થયેલી છે ?

સ ૪૫] સિધુ, નર્મદા, તાપી, મહી અને ગોદાવરી નદીની લબાઈ સંકલથી ભરીને કહો

સ ૪૬] સિધુ નદી વિષે શુ જાણવા જેવી વાત છે ?

સ ૪૭] મુબઈ ઇલાકામા કાપડની મીલો કયા કયા શહેરોમા છે ?

સ ૪૮] કયા વિભાગમાથી કીમતી ધાતુઓ નીકળે છે ?

સ ૪૯] તમારા વિભાગમા કયા કયા જિલ્લા આવ્યા ? અને તેઓ તમારા જિલ્લાથી કઈ દિશામા છે ?

સ ૫૦] કરાચી, જેકોબાબાદ, પુના, બેલગામ, ધુળીઆ, વડાદરા, કોલ્હાપુર, અહમદનગર, રાજકોટ, અમદાવાદ, શોલાપુર, બાર્સી, ગોધરા, રત્નાગિરિ, મુબઈ, ભુસાવળ, મહાબળેશ્વર, હુબલી એ સુરતથી કઈ દિશામા છે ?

સ ૫૧] સુરત કરતા અમદાવાદમા તાપ વધારે પડવાનુ કારણ શુ ?

સ ૫૨] દક્ષિણ વિભાગમા તથા સિધ વિભાગમા મુસલમાની રાજ્ય કયુ છે ?

સ ૫૩] ડીસા ને રાધનપુર એ બેમા કયુ શહેર ઉંચી જગાપર છે ? અને તે તમે શા આધારે કહો છો

સ. ૫૪] મુંબઈ ઇલાકામા મુખ્ય અધિકારીઓ કયા કયા છે ? તમારા પ્રાતમા મુખ્ય અમલદારો તથા તેમના કામ લખો.

સ ૫૫] મુબઈ ઇલાકાના કયા નહેરમા વસ્તી સૌથી વધારે છે ? અને એ ઉપરથી તમે શુ અનુમાન કરો છો

સ ૫૬] ડાંગના લોકાનો મુખ્ય ધધો શો છે ?

સ ૫૭] ક્યો વિભાગ દરીઆ પાસ નથી ?

સ ૫૮] નીચેની જગાઓ શા માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો પુના, વડાદરા, રાધનપુર, વડતાલ, હુબલી, ધુળીઆ, કરાચી, હારકા, બેલગામ, પઢરપુર, આણદ, કલ્યાણ, ધારવાડ

સ ૫૯] નદી અને અખાત નકશામા ક્યાથી બતાવવાનુ નક્કી કરશો ?

સ ૬૦] મહાબળેશ્વર જવુ હોય તો કયે સ્ટેશન ઉતરવુ ? માથેરાન જવુ હોય તો કયા સ્ટેશને ઉતરવુ ?

સ ૬૧] મુબઈ સરકાર કોને કહે છે ? તમારા જિલ્લા કલેક્ટરનુ નામ શુ ?

સ ૬૨] ઉત્તર વિભાગ ને ગુજરાત પ્રાતનો તફાવત લખો

સ. ૬૩] સિંધના કયા ભાગની હવા રોગિષ્ટ છે ?

સ. ૬૪] ઉત્તર વિભાગના કયા ભાગની હવા રોગિષ્ટ છે ?

સ ૬૫] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લાઓથી થાણા જિલ્લો કઇ કઇ બાબતમા જુદો પડે છે?

સ ૬૬] સિંધમા વરસાદ ઓછો પડે છે છતા પાક સારો થવાના કારણ લખો

સ ૬૭] કથકોટ, પાટણ, અમદાવાદ, ચાપાનેર, ધોળકા, પાવાગઢ, જુનાગઢ વીરમગામ, ધધુકા, ખર્ડા, સોમનાથ પાટણ, દ્વારકા, સિદ્ધપુર, મલાવ એ ઇતિહાસમા શાને માટે પ્રખ્યાત છે ?

સ ૬૮] अ દરીઆ કિનારે આવેલા જિલ્લા ગણાવો ब દરીઆ કિનારે શાનો પાક વધારે થાય ?

સ ૬૯] મુંબઈ ઇલાકામા આવેલા સ્વતંત્ર રાજ્ય લખો

સ ૭૦] સાપની વસ્તી કયા કયા જિલ્લામા વધારે છે ?

સ ૭૧] ઉત્તર વિભાગનો અને સિંધ વિભાગનો મુકાબલો કરો

સ ૭૨] કયા ક્યા જિલ્લાના કલેક્ટરો પોલિટિકલ એજંટ નથી ?

સ ૭૩] મુંબઈ ઇલાકામા આવેલા દેશી રાજ્યો વિભાગવાર લખો

સ. ૭૪] કઈ કઈ એજન્સિઓમા ખાસ પોલિટિકલ એજંટો છે ?

સ ૭૫] મુબઇ ઇલાકાની છેક ઉત્તરમા કયુ શહેર છે ને તેને વિષે જાણવા લાયક શુ છે ?

સ ૭૬] ઇલાકામાની ચમત્કારી જગાઓ લખો

સ ૭૭] નર્મદા કિનારે ગાયકવાડી રાજ્યમા કયુ જાત્રાનુ ઠેકાણુ છે ?

સ ૭૮] ગાયકવાડી રાજ્યના જાત્રાના ઠેકાણા લખો

સ ૭૯] મેંગેનીઝ, સોનુ, આરસ, અકીક, પથરા, મીઠુ મુંબઈ ઇલાકામા ક્યા ક્યા નીકળે છે ?

સ ૮૦] ઉત્તર વિભાગમા થાડી વસ્તીવાળો કયો જિલ્લો છે ?

સ ૮૧] મુંબઇથી સુરત, અમદાવાદ, કરાચી, ભુસાવળ, રાજકોટ, જેકોબાબાદ, પુના, શોલાપુર, ધારવાડ, અહમદનગર, કઇ દિશામા છે ને કેટલા માઇલ દૂર છે ને આશરે કહો અને સ્કેલથી ભરીને ખાતરી કરી આપો

સ ૮૨] મુંબઈ ઇલાકાની છેક ઉત્તરમા તથા દક્ષિણમા ક્યા જિલ્લા છે ?

સ ૮૩] નીચની જગાઓ ક્યા છે ? શુ છે ? શાને માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો અને નકશામા બતાવો અમદાવાદ, અહમદનગર, અથણી, અલીબાગ, અમલનેર, અકોલા, અંકલેશ્વર, અજિન્ટા, આબુ, આરાનર, ઇગતપુરી, ઉદવાડા, ઉમરકોટ, કચ્છ, કલ્યાણ, કલાદગી, કરાચી, કપડવંજ, કાઠિઆવાડ, કારવાર, કુમટા, કોકણ, કોલાબા, કોલ્હાપુર, કૃષ્ણા, ખડકી, ખેડા, ખૈરપુર, ગીરનાર, ગીર, ગેરસપ્પા, ગોકાક, ગોકર્ણ, ગોદાવરી, ગોવા, ગોડળ, ઘટપ્રભા, ઘોરપુરી, ચાદોદ, છોટાઉદેપુર, જવાર, જમખડી, જળગામ, જગતપોઇટ જામનગર, જાફરાબાદ, જુનાગઢ, જેકબાબાદ, ઝાલોદ, ઠઠ્ઠા, ડીસા, ટાટર, તાપી, તાલીકોટ, તુગભદ્રા, થરપારકર થળઘાટ થાણા, દમણ, દાહોદ, દાપોલી, દીવ દેવલાલી, દ્વારકા, ધરમપુર ધારવાડ, ધુળીઆ, ધોળેરા, ધોળકા, ધોડ, નવસારી, નડિઆદ, નવાનગર, નર્મદા, નવીબદર, નદરબાર, નાદોદ પશ્ચિમઘાટ, પાટણ, પાલણપુર, પાવાગઢ, પાલિતાણા, પોરબદર, પઢરપુર, પ્રભાસપાટણ બનાસ, બહુધાન, બાલાચડી, બાર્સી, બેલગામ, બોરઘાટ, બોરીવલી, ભરૂચ, ભાદર, ભાવનગર, ભીમા, ભુસાવળ, ભુજ, મહાબળેશ્વર, મનમાડ મહી, માલવણ, મેથેરાન, મેમદાવાદ, માડવી, મુબઇ, મોરબી, રત્નાગિરિ, રાજકોટ, રાધનપુર, રાજાપુર, લોણાપુર, લોદા લુણાવાડા વસઈ, વલસાડ, વડતાલ, વડોદરા, વેરાવળ, વિજાપુર વીરમગામ, વેગુર્લા, વાદરા, શાહબદર, શિકારપુર, શિરાવતી, શુકલતીર્થ, શેત્રુંજા, શોલાપુર, સતારા, સરસ્વતી, સગમેશ્વર, સક્કર, સહ્યાદ્રિ, સાવનુર, સાતપુડા, સાબરમતી, સાષ્ટી, સિન્નર, સિદ્ધપુર, સુરત, સિધ, સિધુ, સોમનાથપાટણ, હાલા, હુબલી, હૈદ્રાબાદ, હોનાવર

